

Warenar

Dat is:

Aulularia van Plautus, naar het Nederlands vertaald en gespeeld in de enige en eerste Nederlanduytsche Academie.

(Vignet)

Te Amsterdam

Voor Cornelis Lodowijcksen vander Plassen aan de Beurs in de Italiaanse Bijbel. 1617.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Personages	4
Eerste bedrijf	5
Eerste toneel	5
Tweede toneel	6
Derde toneel	8
Vierde toneel	10
Vijfde toneel	15
Tweede bedrijf	17
Eerste toneel	17
Tweede toneel	22
Derde bedrijf	23
Eerste toneel	23
Tweede toneel	23
Derde toneel	25
Vierde toneel	25
Vijfde toneel	26
Vierde bedrijf	32
Eerste toneel	32
Tweede toneel	32
Derde toneel	36
Vierde toneel	39
Vijfde bedrijf	47
Eerste toneel	47
Tweede toneel	51
Derde toneel	51
Vierde toneel	55
Vijfde toneel	57
Zesde toneel	58

Voorwoord

Mildheid, Gierigheid

Mildheid

Jullie Amsterdamse burgers en ingeborenen
En die boven alles tot woonplaats hebben verkozen
De edele stad, die met haar kroon de wolken gaat doorboren
Die ze van de Keizer heeft ontvangen als beloning.
Verbaas u niet over mijn dure kleding:
Ik ben uw mede-inwoner, de royale Mildheid,
Die niet als een vrek een arm leven wil leiden,
Maar vrolijk, en die de armen voedt
Met overvloed. Ik zal niet verzwijgen
De reden waarom ik hier naartoe ben gekomen.
Het is om dit huis in mijn macht te krijgen
Dat nu door mijn aartsvijand bezeten wordt.
Ze zit te broeden op het goud dat daar in een pot begraven ligt
Waarmee ze de huiseigenaar dwingt te leven als een slaaf
Terwijl hij eigenlijk bij de grote heren hoort.
De grootvader van de huiseigenaar begroef hem hier
In de haard bij het vuur, opdat niemand het zou stelen.
Uit vrees dat hij het kwijt zou raken, zei hij nooit iets
Tegen zijn eigen zoon. En toen hij stierf
Moest zijn zoon rondkomen van de erfenis
Die niet erg groot was.
Ook had hij weinig eten en kleren.
Zo moest hij zich behelpen tot ook hij stierf.
Op dezelfde zuinige manier leeft zijn zoon nu ook,
Hoewel het voor hem allang niet meer nodig is.
Want toen hij de oude haard verplaatste,
Vond hij de pot met het goud
Die hij nu bewaart als een ware gek.
Daarom heeft hij zijn naam Warenar terecht gekregen.
Op verschillen plekken heeft hij de schat
Hier in huis meerdere malen begraven.
De munten worden nog steeds bewaard onder de vloer.
Maar zijn dochter Claertje zou er wel raad mee weten
Als ze ooit tevoorschijnkomen, denk ik.
Ze is namelijk zwanger, maar ze weet niet van wie.
Het lijkt misschien onwaarschijnlijk, maar u zult merken,
Hoe leugenachtig het nu misschien ook klinkt,
De betreffende jongeman en zijn familie zijn rijk,
Ik zou graag zien dat dit paar trouwt,
En dit gaat gebeuren, als men mij beter eert
En ik in plaats van Gierigheid dit huis beheer.
Alle kansen zullen keren en alles eindigt een keer.
Dus kom naar buiten, oude toverkol met je magere bek,
Die haar eigen poep van gierigheid zou eten.

U hebt dit huis nu lang genoeg bezeten.
Weet dit: uw tijd is voorbij.

Gierigheid

Vaarwel, mooi geld dat ik zo vurig bemin,
Al verlaat ik u verdrietig huilend.
Mijn hart kan geen afscheid van u nemen.
Ach laat me nog even wachten, opdat ik haar nog eens kan kussen.

Mildheid

Vooruit, uw tijd is om.

Gierigheid

Och, wat overval je me hiermee.
Ik zal nog flauwvallen van benauwdheid.

Mildheid

U hebt hier lang genoeg met gierigheid huisgehouden.

Gierigheid

Och, laat me die ouwe nog een les leren.

Mildheid

Het heeft al veel te lang geduurd. Het is nu mijn beurt.

Gierigheid

Dan zal ik hem slechts van verre nog iets toeroepen:
'O Warenar, Warenar, onhoud mijn les.
Zorg ervoor dat ik uw hart niet hoef te verlaten
Zoals ik dat nu wel moet met uw woning.
Let altijd goed op.' Al moet ik nu snel vertrekken,
Ik weet dat ik zo diep in zijn hart zit,
Dat hij zijn liefde voor mij niet zomaar los kan laten,
Zelfs nu ik gedwongen wordt om hem te verlaten.

Mildheid

Dit spel heet Potterij, zo u wil,
Beste toeschouwers. Plautus heeft het laten spelen
Voor burgers en edelen van Rome.
Bij hem doet een huisgod het voorwoord.
Maar omdat gij dat niet gewend bent
Heeft de vertaler die rol aan mij, Mildheid, gegeven.
Plautus laat de geschiedenis in Athene spelen.
Maar er is niets wat niet ook in Amsterdam kan gebeuren.
Daarom gebruiken wij bekende plaatsen en straatjes.
Maar voel je niet aangesproken, het is allemaal verzonnen.

Personages

Warenaar
Reym
Geertruyd
Rijckert
Ritsart
Lecker, jongen
Casper, hofmeester
Teeuwes, kok

Eerste bedrijf

Eerste toneel

Warenar, Reym

Warenar

Eruit, zeg ik, eruit! Ik zeg je: snel eruit.
Zij wroet hier rond met haar ogen als een varken met zijn snuit.

Reym

O mijn rug, o mijn kop, o mijn neus, o mijn wangen.

Warenar

Jaja, je nog een paar klappen op je bek krijgen

Reym

En waarom sla je me nou? Mijn neus en mond bloeden.

Warenar

Vraag je waarom? Omdat ik je pijn wil doen.

Reym

En waarom mag ik niet langer in huis blijven?

Warenar

Zie deze baviaan. Wat is dit voor een raar gedrag?
Waarom zou ik jou moeten uitleggen waarom ik iets doe?
Ik sla je met een knuppel op je lijf.
Ga snel weg van de deur. Schiet op, of je krijgt nog meer klappen voor je bek.

Reym

Was ik maar opgehangen,
Dan hoefde ik tenminste niet te werken voor deze gek.

Warenar

Wat pruttel je daar?

Reym

Niets.

Warenar

Dan speelt de duivel met je bek.
Ik ga hier iets doen. En als je me komt storen,
Dan zal ik met een grondboor je ogen uitboren.
Weg hier, of ik leg een tang tussen je hals en buik.
Zie haar gaan, als een luis op een met teer besmeurde mantel.
Hier, ga hier naartoe, zeg ik. Nu is het goed.
Ga daar maar zitten spinnen, zonder een voet te bewegen.

En kijk je om, of wijk je een stroobreed van daar,
Dan krijg je de galg als nieuwjaarsgeschenk.
Ik ben heel oud en heb ongeveer vijftig meisjes versleten,
Maar ik heb nog nooit zo iemand als zij meegemaakt.
Ze is zo erg als de duivel en zou best eens iets kunnen verzinnen.
Ik ben bang dat ze me ooit beet zal nemen,
Zo doortrapt en slim is ze en zo duivels gevaarlijk.
Als ze ooit lucht krijg van de pot met geld,
Dan ben ik armer dan de gevangenen slaven.
Daarom moet ik de vloer weer eens opengraven
Om te zien of hij nog is waar ik hem heb neergezet.
Zodra ik denk dat iemand aan het geld zit,
Word ik kil en koud van boven en van onderen.

Reym

Ik verwonder me meer en meer over
Hoe mijn meester van zijn verstand is beroofd.
Welke gekte zit er in dat lege hoofd,
Tot mijn ellende, net alweer geslagen,
Dat hij mij tien keer per dag het huis uit jaagt?
Die man heeft een rare kronkel in zijn kop.
De hele nacht ligt hij wakker en staat vijftig keer op.
De hele dag zit hij in huis, net als in de winkels
Van de kreupele kleermakers met hun gekruiste benen.
Nu gaat alles verkeerd en ik weet me geen raad.
Hoe moet Claertjes eer gered worden? Ze is hoogzwanger.
Ze verwacht een kind en moet bijna baren.
Nu is alles verloren. Ik weet niet hoe ik het op moet lossen.
Ik vrees het moment dat hij er iets van merkt.
Misschien moet ik me maar ophangen in de Nes
Aan een haak van de poelier. Dan hoef ik niet meer bang te zijn.
Ik begin al te watertanden als ik bedenk wat een lekker kalkoen ik zou zijn.

Tweede toneel

Warenar, Reym

Warenar

Nu alles er nog is en netjes op zijn plek,
Ben ik weer wat gerustgesteld.
Ga naar binnen, Reym. Je moet op het huis letten.

Reym

Ik hoef niet bang te zijn dat er iets gestolen wordt,
Want er is niets te halen voor dieven.
Er is niets anders dan wind en spinrag in huis.
En hij is zelfs bang dat iemand die zal komen stelen.

Warenar

Onze lieve heer mag jou wel de paus van Rome maken,
Of koning van Spanje, als je dat beter uitkomt.
Hou je mond over spinrag en ga snel naar binnen toe.
Ik ben arm, dat weet ik wel, en ik draag dat lijdzaam en geduldig.
Wie er ook langskomt, je laat niemand binnen. En wees zorgvuldig.
Ik ga een boodschap doen en kom snel weer terug.

Reym

Een als een buurvrouw vraagt om een kooltje vuur?

Warenar

Doof al het vuur, dan hebben ze niets te vragen,
Anders zal ik je met je kop in de doofpot stoppen.
Komt er iemand vragen om water, roep dan meteen
Dat we niets kunnen missen, omdat onze bak leeg is.
En roep het door het raam, opdat ze niet binnen hoeven te komen.
Als iemand vraagt om een emmer, dan is die bij de reparateur.
Vragen ze om een dreg, een puthaak of iets anders,
Zeg dat ik ze kwijt ben geraakt of dat ze gestolen zijn.
Ik zweer het je: hoe mooi ze ook praten,
Als ik niet thuis ben, wil ik niemand binnen laten.
Ja, zelfs al kwam het Geluk in hoogst eigen persoon, ik waarschuw je,
Let erop dat je geen deur open doet,
Of ik word vreselijk kwaad.

Reym

Het Geluk? Maak je geen zorgen: die krijgt genoeg waarschuwingssignalen.
Het Geluk zou hier aankloppen? Poep.
Het zou meteen teruglopen als het alleen je stoep al rook.
En als ze gedwongen wordt hier langs te lopen,
Dan zorgt ze er wel voor dat ze aan de andere kant van de straat loopt:
Ze zou er al ziek van worden als ze alleen al naar deze gevel keek.

Warenar

Je moet je mond houden en naar binnen gaan.

Reym

Ik hou mijn mond en ga naar binnen.

Warenar

Er loopt veel geboefte rond.
Daarom moet je de deur dubbel vergrendelen.
Ik kom meteen weer terug. Doe de vergrendeling er niet eerder af.
Ik ga niet graag weg, maar ik moet naar het Prinsenhof,
Want daar overlegt de schutterij wat ze met het geld gaan doen.
Gaan ze het aan schutterdoelen of aan eten uitgeven?
Als ik nu niet kom, dan verwacht ik
Dat ze het geld samen opmaken.
Bovendien zouden ze kunnen denken,
Dat ik wegblijf, omdat ik geld heb gevonden.

Ze hebben me namelijk altijd slechts gekend als zuinig en gierig.
Daarom zou heel gemakkelijk kunnen worden vermoed,
Omdat ik nu niet adviseer om te sparen,
Dat ik bezig ben om veel geld te verdienen of te bewaren.
En hoe zorgvuldig ik het ook verberg, soms lijkt het toch
Alsof de hele wereld mijn geheimen kent. Ze zeggen met zoveel
Omhaal goedendag tegen mij,
Terwijl ze me voorheen nauwelijks groetten.
'Goededag, Warenar. Waar ga je heen, Warenar? Hoe gaat het, vader?
Adieu, het beste, vaarwel, een goed jaar toegewenst.'
Ik ben bang dat ze lont ruiken, want dit gebeurt niet zomaar.
Maar ik zal naar de plek gaan zoals ik van plan was
En het werk snel afronden
Zodat ik weer snel naar huis kan.

Derde toneel

Geertruyd, Rijckert

Geertruyd

Ik wil graag, broer, dat u de woorden die ik nu
Tegen u zeggen zal, positief opneemt,
Zoals een broer hoort te doen als zijn zuster iets zegt,
Hoewel ik zeer wel weet dat men vrouwen niet hoog acht.
Over het algemeen wordt gezegd, dat we vooral druk zijn met kletsen.
Ik laat dat maar voor wat het is, en ik zal daar niet
Tegenin gaan deze keer, want ik wil
Dat je beseft dat ik je zus ben, die verplicht is om te zorgen
Voor jouw eer en welvaart.

Rijckert

Wat heb je te zeggen?

Geertruyd

Je wordt al een oude man,
En als ik jou verlies zonder kinderen als erfgenamen,
Dan sterft het geslacht van mijn vader uit.
Daarom heb ik de hele nacht zitten bedenken hoe
Ik je het best uit kan huwelijken.

Rijckert

Nou, veel geluk ermee.
Ik zal zeker een blauwtje lopen.

Geertruyd

Het zou zomaar kunnen dat je vandaag of morgen in een vlaag
Van verstandsverbijstering aan een lichtvaardige, valse hoer vast komt te zittten.

Rijckert

Ben je serieus, zus?

Geertruyd

Jazeker.

Rijckert

Och, het is gebeurd met mij.

Geertruyd

Hoezo?

Rijckert

Tegen zulke praatjes kan ik niet.
Als je wil, sla me dan een paar blauwe ogen:
Dat zou me minder verdriet doen.

Geertruyd

Luister.

Rijckert

Elk woord voelt als een steen tegen mijn hoofd.

Geertruyd

Doe wat ik zeg.

Rijckert

Is dat je advies? Goed, ik doe het.

Geertruyd

Anders loopt het gemakkelijk verkeerd met je af.

Rijckert

Hoe weet ik wat mooi is als ik het slechte niet meemaak?

Geertruyd

Luister naar mijn woorden. Laatje adviseren, beste man:
Sla het niet in de wind. Je welvaart hangt ervan af.

Rijckert

Je mag morgen een bruid voor me regelen,
Op voorwaarde dat ik haar overmorgen weer de deur uit mag schoppen.
Als je daarmee akkoord gaat, ga ik nu direct naar de kapper
Om me te laten scheren. Adieu!

Geertruyd

Je spot ermee. Luister eens.
Let eens goed op en laat alle gekkigheid varen:
Ik ben een weduwe op het spoor. Ze is veertig jaar oud.
Ongeveer dan. Ik weet het niet precies. Zoiets.
Ze heeft zo'n goed testament geregeld

Door flink bij haar man te zeuren,
Dat zij uiteindelijk het grootste deel van eigendommen heeft geërfd.
Ze is slim en sluw en zorgde ervoor
Dat zij voordeel van hem zou hebben en hij niet van haar.

Rijckert

Dat kreng?

Geertruyd

Trek het je niet aan. Het lijkt misschien een schurkenstreek,
Maar zo is de wereld tegenwoordig. Ze heeft genoeg geld,
Mooie spullen, mooie kleding en ze is heerlijk behuisd,
Van onderen en van boven zijn alle dingen even juist,
En ze is enorm beschikbaar om mee te vrijen.

Rijckert

Dat klinkt als een vurige vrouw. Als ze zich maar niet brandt.
Ik weet wel wie je bedoelt: de weduwe van Claesje Klick.
Maar zo'n sloerie wil ik niet.
Zo'n valse schoonprater wil ik niet in mijn huis.
En als je me toch gek wil hebben, wil ik wel gek doen:
Je had me meer plezier gedaan
Als je een meisje van achttien jaar had opgespoord,
Zoals de buurdochter van Warenar. Die mag mij wel komen opvrolijken.

Geertruyd

Als je zoiets wil, is er nog hoop.
Maar zij is geen goede keuze: die familie is te arm.

Rijckert

Maar het meisje is aardig en de vader is eerlijk.
Ik wil geen rijke schoonvader die de hele tijd achter zijn schuldenaren aan rent.
Ik wil ook geen huis vol met dienstmeiden die ik de hele dag moet bevelen.
Ik ben al dat gedoe zat.

Geertruyd

Nou, als jij het wil, dan hoop ik dat God je zegent.

Rijckert

Een snelle beslissing is een goede beslissing: ik ga direct de vader spreken.
Kijk, daar komt hij juist aan op weg naar huis.

Vierde toneel

Warenar, Rijckert

Warenar

Ik wist het wel. Ik had al zo'n vermoeden
Dat ik er voor niets heen zou gaan, terwijl ik helemaal niet van huis weg wilde.

Toen ik bij het Prinsenhof was, trof ik noch binnen, noch buiten
Koporaal, lansdrager, kapitein of luitenant.
De mensen letten gewoon niet op de tijd. Dat is toch te gek!
Nu ga ik maar weer naar huis, want mijn hart is er al.

Rijckert

Warenar, buurman! Goededag man, hoe staat het leven?

Warenar

Buurman Rijckert, u ook een goededag gewenst.

Rijckert

En u een goed jaar. Dat u maar geen verdriet mag overkomen.

Warenar

Als een rijke een arme zo toespreekt, dan zit daar iets achter!
Ik ben bang dat de dienstmeid hem over de pot heeft verteld.

Rijckert

Hoe gaat het?

Warenar

Hard en duister, zonder geld
Zoals dat altijd is met arme mensen.

Rijckert

Wat? Het heeft allemaal niets met geld te maken.
Als je genoeg hebt, gaat het goed met je.

Warenar

Hoe smerig kan hij liegen. Het gaat hem om de pot.
Zodra ik thuis ben, zal smeken niet helpen.
Eerst zal ik de dienstmeid de ogen uit steken
En daarna zal ik de tong uit haar keel trekken.

Rijckert

Buurman, wat sta je daar in jezelf te praten?

Warenar

Ik klaag over de armoede die ik moet lijden.
Bovendien heb ik nog een huwbare dochter
Die ik niets mee kan geven als bruidsschat.
Daarom is er niemand die haar wil hebben.
Maar ik zou haar graag een man bezorgen,
Want ik vrees dat als ik vandaag of morgen sterf,
Dat het in deze wilde tijden slecht met haar af zal lopen.

Rijckert

Als dat alles is waar je je druk om maakt, stop dan met klagen,
Want ik kan je helpen. Geef de moed niet op.

Warenar

Ik weet wel wat hij wil, maar dat zal hem niet lukken.
Hij heeft het op de pot gemunt. Daarom doet hij zo vriendelijk.

Rijckert

Ik heb je wat bijzonders te zeggen.

Warenar

Och, ik ben het geld al kwijt.
Ik vermoed dat hij het geld al heeft opgegraven.
En nu komt hij als vinder van geld op mijn grond
Om iets met me te regelen. Och, arme ik.

Rijckert

Buurman, waar loop je ineens zo haastig naartoe?

Warenar

Ik moet thuis nog iets bevelen voordat ik het vergeet.
Ik kom zo weer bij je terug.

Rijckert

Als hij ontdekt
Dat ik om de hand van zijn dochter kom vragen,
Zal hij denken dat ik met hem spot,
Omdat het zelden gebeurt dat mensen van ongelijke stand trouwen.

Warenar

God zij geloofd: de pot is er nog.
Alles is zoals het was. Door mijn hart ging een pijnscheut
Toen ik het huis binnen ging. Ik viel bijna flauw.
Wat zei je, Rijckert?

Rijckert

Wil je een paar vragen voor me beantwoorden?

Warenar

Wel als de vragen naar mijn zin zijn.
Maar het zou ook zomaar kunnen, dat je het weet,
Dat ik je geen antwoord geeft.

Rijckert

Dat is je goed recht.
Wat vind je van mijn familie?

Warenar

Daar is niets mis mee.

Rijckert

Wat vind je van mijn leven? Is dat ook in orde?

Warenaar

Je bent je hele leven een goede kerel geweest.

Rijckert

En je weet ook wel hoe oud ik ben.

Warenaar

Jouw jaren zijn net zo talrijk als je geld.

Rijckert

Van jou heb ik ook altijd gevonden
Dat je een eerlijke burger bent. Dat vind ik nog steeds.
Ook al ben je arm, je bent niet slecht.

Warenaar

Ik weet niet wat er aan de hand is, maar hij weet van de pot.
Wat wil je nou, Rijckert?

Rijckert

Datgene waarvoor God zijn zegen moet geven.
Omdat je mij goed kent en ik jou,
Hoop ik dat je niet zult weigeren
Om mij jouw dochter tot vrouw te geven.

Warenaar

Maar Rijckert, ik had van mijn leven nooit vermoed
Dat je zo'n rotzak was. Vind je het echt nodig om met
Zo'n oude man als ik ben, de spot te drijven?
Heb ik dit verdiend? Dat had ik niet verwacht.

Rijckert

Begrijp me niet verkeerd.
Mijn verzoek is serieus. Ik meen het.

Warenaar

Laat mij en mijn dochter met rust.

Rijckert

Geloof me, buurman. Ik speel geen spelletje.

Warenaar

Gelijke standen passen het beste bij elkaar.
De rijken horen bij de rijken. De armen horen bij de armen.
Straks wil je me niet meer kennen en maak je mijn dochter hoogmoedig.
Dan delf ik het onderspit. Dat wil ik niet.

Rijckert

Sommige rijken doen inderdaad zo.
Maar ik zal je altijd erkennen als vader.

Warenar

Beloof je me dat?

Rijckert

Jazeker.

Warener

Veel geluk ermee. Hier heb je mijn woord:
Je mag haar hebben. Waarom zouden we wachten?
Oh jee, wat hoor ik daar binnen rammelen?
Er zit zeker iemand aan de buit.

Rijckert

En wat het meisje aangaat... Hee, hij gaat er weer vandoor.
Weg is hij. Waar is gebleven?
Het lijkt wel of hij kiekeboe speelt. Wat is er aan de hand?
Wie is dit ooit eerder overkomen?
Het is met hem: nu zie je me wel, nu zie je me niet.
In een wip is hij buiten. In een wip is hij binnen.
Het is trouwens niet gek dat hij er een beetje van ondersteboven is.
Als rijken de armen aanspreken,
Denken de armen vaak dat ze ergens de schuld van krijgen
Waardoor ze soms een goede kans laten liggen.

Warenar

Geloof me en denk erover na, meid, want ik spreek de waarheid:
Als ik je tong er niet met wortel en al uit trek,
Dan geef ik jou de volmacht en het bevel
Om bij meester Jurriaan de kwakzalver, met de kromme ribben,
De beste deal mogelijk te maken om me te laten castreren.
Ik meen het. Dus denk eraan!

Rijckert

Buurman, het lijkt erop dat je me niet respecteert.
Waar heb ik dit aan verdiend, dat je me zo voor de gek houdt?

Warenar

Nee, ik respecteer je weldegelijk.
Als ik jou voor de gek hou, mag ik doodvallen.

Rijckert

Hoe staat het dan met ons? Hou je je aan je woord?

Warenar

Ja, maar zoals ik al gezegd heb, ik kan haar geen bruidsschat meegeven.

Rijckert

Dat weet ik wel, dat maakt niet uit.
Zij zal op die voorwaarden met mij trouwen.

Warenar

Luister goed, denk niet dat ik een pot met goud heb gevonden.

Rijckert

Wat een onzin, ik trouw haar om haar goede manieren.

Warenar

Dat je het goed begrijpt, ik zal geen uitzet meegeven.

Rijckert

Wij zijn het volkomen eens.

Warenar

Ja, maar ik weet wel hoe dat gaat.

Rijke lui maken je blij met een dooie mus.

Het ene moment beloof je me dat je haar zonder beurs, zonder geld trouwt,

Maar het andere moment bedenk je je ineens en ligt het huwelijk aan stukken.

Jullie houden je nooit aan je woord.

Rijckert

Ik zeg je dat ik je beloof dat ik me aan mijn woord zal houden.

En om dat te bevestigen

Stel ik voor dat we met mijn vrienden vanavond bij jou vergaderen

Om de huwelijkse voorwaarden te sluiten.

Ik direct iets gaan bestellen

Wat we daarbij kunnen eten,

Want ik weet dat jij dat niet kan betalen.

Adieu en tot snel, ik ga direct

En zal mijn best doen.

Warenar

Daar gaat hij.

Och lieve heer, wat is het lastig om geld te hebben.

Deze man zou nooit zijn zinnen op mijn dochter hebben gezet

Als hij niet wist (denk ik) van de gevonden schat.

Dat is de reden waarom hij blijft hangen als kleefkruid.

Vijfde toneel

Warenar, Reym

Warenar

Waar ben je, kletsmajoor, die de hele buurt heeft verteld

Dat ik mijn dochter aanbiedt met een grote bruidsschat?

Snel, laat je handen wapperen en wacht niet:

Doe de afwas, zet alles op zijn plek.

Voort, maak het in orde en zonder lang te zeuren.

Schrob de vloer en schuur het aanrecht,

Maak de keuken schoon en stof het voorhuis af,

Was de ramen snel. Maar als je een ruit breekt,
Zal ik het op je salaris inhouden. Wit de muur in de kamer
En haal voor een penning zaagsel bij de verkoper,
Ze mogen het op de kerfstok zetten. Het kan er nu wel vanaf.

Reym

Wil je duur doen, waarom ben je zo royaal?
Een hele penning aan zaagsel om de vloer te bestrooien?
Op die manier geef je alles uit aan mooie spullen.
Pas maar op: de volgende keer geef je er een duit aan uit.

Warenar

Dat doet er niet toe. We moeten er nu vol voor gaan, mijn dochter is de bruid.

Reym

Dat is een geluk. Maar met wie zal ze trouwen?

Warenar

Onze buurvrijer Rijckert. Vanavond hebben we een maaltijd
Om de huwelijksvoorwaarden te sluiten met vrienden van beide kanten.

Reym

Tjonge, dat zal wel wat kosten.

Warenar

De bruidegom houdt me kosteloos.
Het kan geen kwaad: hij zal het eten en drinken verzorgen.
Ik ga eens naar de Dam. Doe jij jouw werk.
Zorg ervoor dat je het goed doet, anders stuur ik je het huis uit
En krijgt een ander jouw dienstmeidbeloning voor deze bruiloft.

Reym

Nu ben ik tot over mijn oren verdrietig.
Ze wordt de bruid, terwijl ze hoogzwanger is.
Nu zie ik echt niet meer hoe de boel nog te redden is.
Ik ga maar naar binnen om mijn werk te doen,
Terwijl ik wacht hoe het ongeluk met ons om zal gaan.

Tweede bedrijf

Eerste toneel

Lecker (jongen), Caspar (hofmeester), Teeuwis (kok)

Lecker

Hoi vrienden, jullie zijn net monniken samen:
Wat de een niet weet, dat weet de ander.
Waar hebben jullie het over? Gegroet, jullie samen.

Teeuwis

Hoi Lecker, waar ga je naartoe?

Lecker

Je komt me net tegemoet.
Ik was op weg naar jou.

Teeuwis

Wat moet er geregeld worden?

Lecker

Jullie moeten een feestmaal bereiden.
Het huwelijk van mijn meester wordt vanavond besloten.

Casper

Dat is nog eens nieuws: ik had er nog niets over gehoord.
Wat voor een vrouw krijgt hij? Vertel me wie het is.

Lecker

Wist je niet dat het huwelijk opkomt als poep?
Ik heb het idee dat het mijn baas ook is overvallen.
Hij heeft nog nooit van zijn leven over een vrouw gepraat.
Maar vandaag kreeg hij ineens een dolle bui en is direct naar
Onze buurman Warenar gegaan om hem te vragen
Om de hand van zijn dochter.
En het duurde niet lang of ze hadden een overeenkomst.

Teeuwis

Dat is snel geregeld. Maar wat is jouw boodschap?

Lecker

Dat is dit:
Men zal er vanavond zogenaamd over de huwelijkse voorwaarden praten
Met de vrienden in het huis van de bruid.
Op deze manier wil mijn baas zijn eer bewaren.
Daarom blijven ze daar samen eten.
Dat is zijn mening. Daarom heeft hij mij opdracht gegeven
Om direct een hofmeester en kok te regelen.

Teeuwis

Maar wij hebben het op dit moment erg druk.

Casper

Meneer Braadvarken heeft morgen gasten
En wij moeten daar al het eten met alles erop en eraan bezorgen.
Vraag je baas of hij tot overmorgen wacht.
Dan heeft hij de tijd om al zijn gasten uit te nodigen
En dan hoeven wij hem niet in de steek te laten.

Teeuwis

Wij zijn net aan het overleggen en opschrijven
Tot in de kleinste details
Hoe wij alles zullen regelen.

Casper

Het zijn kieskeurige lui. En dat kost tijd.

Lecker

Ik kan je alleen dit zeggen: mijn meester wil dat ik mijn best doe
Om alles te regelen zonder oponthoud.
Als je me niet kan helpen, dan ga ik naar een ander.
Tot ziens.

Teeuwis

Luister, wacht nog even.

Casper

Wacht, we denken er nog even over na en geven je dan antwoord.

Lecker

Je hoeft niet te denken dat je de enige bent.
En degene die vanavond regelt, mag ook tijdens de bruiloft bedienen.

Teeuwis

Als we vannacht niet slapen, kunnen we het op tijd redden.

Casper

Goed, we zullen je helpen, omdat jij het bent.
Maar als we je niet hadden gekend, hadden we je in de kou laten staan.
Hoe komt het trouwens dat de bruidegom de kosten draagt?
Dit hoort de achterban van de bruid toch te doen?

Lecker

Ho ho! Denk je echt dat we de kosten bij de vader van de bruid kunnen verhalen?

Teeuwis

Beste vriend, dat gaat zeker niet lukken.
Ik ken hem wel. Hij is zo droog als een maartse haring:
Daar kan niets van af. Hij vloekt en dreigt al

Iedereen te vermoorden als er wat rook ontsnapt
Omdat hij bang is dat er dan warmte verloren gaat.

Lecker

Daarom heeft hij een zeil over de schoorsteen getrokken,
Zodat de rook niet zomaar kan ontsnappen,
Maar een half etmaal moet zoeken naar een openingetje tussen de draden.
Voordat hij 's avonds zijn hoofd neerlegt op een kussen
Stopt hij de pijp van de blaasbalg dicht, zodat er geen lucht uit kan lopen,
Zodat er geen wind kan ontsnappen terwijl hij slaapt.

Teeuwis

Hij mag zichzelf ook wel dichtstoppen zodat er geen wind ontsnapt.

Casper

Wat zijn de Hollandse mensen toch gierig.

Lecker

Ik kan je nog een mooi verhaal vertellen.
Laatst was hij te gast bij zijn nicht Trijn.
Die kans greep hij. Hij heeft drie dagen van tevoren gevast
Zoveel als hij maar kon lijden.
En toen hij begon te eten,
Heeft hij zijn buik zo vol eten gestopt
Dat hij er nog eens drie dagen op kon teren.
Op die manier was hij eigenlijk zeven volle dagen te gast.

Teeuwis

Hij kon dus eten als Holle Bolle Gijs. Maar kon zijn maag dat verdragen?
Of verging het hem net zo slecht als de hond die een worst gestolen had?

Lecker

Het ging zo tekeer in zijn buik en zijn borst,
Het begon te rommelen, te knorren en te murmelen,
Dat het leek of er vijftig man met elkaar in discussie waren.

Casper

Wat zei de dokter van zijn urine?

Lecker

Waar heb je het over? Hij wilde geen dokter zien.
Hij was veel te bang dat hij iets moest geven.
En toen het zo ver was dat hij zichzelf al ten dode had opgeschreven,
Zei zijn nicht: 'Warenar, denk aan je ziel.
Laat een geestelijke komen die jou de laatste sacramenten toedient,
Want je bent al bijna dood. Jouw leven ebt weg.'
Maar hij zei: 'Nee, want die geestelijke wil er een daalder voor hebben.'
En daarom gebeurde het niet. Wat vind je van zo'n vrek?

Teeuwis

Al metselen die gierigaards met stront. Ze sparen liever

Een daalder dan dat ze die uitgeven aan hemelse troost van een geestelijke.

Lecker

Als hij zijn nagels knipt, bewaart hij de resten in een doosje.

Casper

Bah, dit is vast de grootste vrek van het land.

Lecker

Laatst ging hij naar de vismarkt met een netje in zijn hand.
Daarin zaten kleine aaltjes en aasvisjes die hij had gekocht.
Ineens kwam een ooievaar die een visje door de mazen trok.
Hij er gelijk driftig achteraan alsof het ging om een ton met goud:
De Vogelsteeg door, de Kerkbrug over, naar de schout.
Daar mat hij het feit breed uit en stond daar met veel omhaal te vertellen
Dat zo'n ooievaar gearresteerd moet worden.
En zo zijn er nog duizend meer streken die hij in zijn leven heeft uitgehaald.
Het is zoveel dat ik het niet kan onthouden.
Bovendien moeten wij geen tijd verspillen.

Teeuwis

Ja, maar als wij de ingrediënten voor de maaltijd moeten inkopen
Moeten we wel weten hoeveel mensen er komen.
Dan kunnen wij berekenen hoeveel we nodig hebben.
Daarom moeten wij het wel van tevoren weten.

Casper

Wij moeten de plaatsen netjes af kunnen meten.

Lecker

Nou, dan gaan we er toch naartoe? Ga naast mij lopen.

Casper

Bah, de hofmeester hoort aan de rechterkant te lopen
Als hij met zijn tweeën loopt. Daarom vind ik het niet goed
Als jullie in het midden gaan lopen.
Want dat is de beste plaats als je met z'n drieën loopt.

Lecker

Oh nee, zeker niet. Dat gaat niet gebeuren.
Ik zeg je: hou je rustig voordat ik je omver schop.
Ik hoor in het midden: ik representeer de baas.
Wie anders zorgt er voor werk dan ik? Aan wie heb je je broodwinning te danken?

Casper

Ik blijf niet rustig, al sloeg je me dood.
Waarom zou ik een ander mijn plaats laten innemen?
Ik heb in Antwerpen meer dan dertig jaar als hofmeester gediend
En nu zal een kwajongen mij zo behandelen?

Teeuwis

Och lieve, die beuzelarij interesseert me totaal niet.
Het maakt mij niet uit of ik achter loop of voor, of boven of onder.
Maar luister naar mij: als we zonder
Ruzie en problemen over straat willen gaan,
Dan lijkt het mij het beste, Lecker, dat u voor ons loopt.
Op die manier hoeft niemand in zijn eer aangetast te worden.

Lecker

Vooruit dan. Volg mij. Het is niet ver.

Casper

Ik was liever dood geweest dan dat ik dat liet gebeuren.
Ik ga dagelijks om met deftige mensen.
Wat zouden die denken als ik dat had toegestaan?

Teeuwis

Je hebt gelijk: als je jezelf niet op een voetstuk zet, doet niemand het.
Ieder zijn eigen k(w)aliteit. Dat werkt het best.

Lecker, Reym

Lecker

Kom tevoorschijn, Ruym. Komt eruit en doe de deur open van dit nest.
Ga aan de kant. Maak ruim baan. Dit volk moet naar de keuken.

Reym

Ja, maar we hebben geen vuur in huis.

Lecker

Dan moet je het stoken.

Reym

Dat gaat niet als er geen turf is, toch?

Lecker

Schiet eens op.
Als er geen turf is, gebruik je hout. Anders krijg je een snauw.

Reym

Dat is er niet.

Lecker

Heb je geen plancken op zolder? Kom, denk eerst na voor je iets zegt.

Reym

Wat brabbel je raar. Moet ik soms het huis in brand steken?

Lecker

Waarom niet? Het werk moet gedaan worden. Het kan geen kwaad:
Er moet een bruiloft gevierd worden.

Reym

Hij is gek, God mag me helpen.

Lecker

Of regel iets anders.

Hier is de hofmeester, de kok en de koksknecht. Die mogen niet niksen.

Ga naar binnen, vrienden. Laat me de wijn van de bruid eens proeven.

Reym

Wijn? Wijn daadwerkelijk in je mond gieten? Dat zou ik hier maar niet doen.

Praat je over wijn van de bruid? Je kunt beter naar goedkoop bier vragen.

Wijn is hier nog nooit in huis geweest. Wat praat je toch raar.

Lecker

Is de wijn er nog niet? Dan zal die snel komen,

Want de baas heeft hem al besteld. De meid heeft de vergunning al geregeld.

Adieu! Tot die tijd wens ik je alle wijsheid toe.

Tweede toneel

Warenar, Teeuwis

Warenar

Ik was van plan om mijn eer te redden als vader van de bruid,

Maar een portie aaltjes en touwtjes kosten als zeven duiten.

Laat staan dat ik nog naar schelvis en kabbeljouw kon kijken.

Daarom ging ik van de vismarkt naar de markthal.

Maar lamsvlees, kalfsvlees en rundvlees is allemaal te duur.

Per pond kost het een reaal. Ik heb wel eens honder keer

Zoveel zien kopen voor een braspenning.

Ik dacht bij mezelf: deze mensen halen je het vel over de kop.

Je moet vet, turf en hout kopen.

Alle dingen zijn zo duur dat een mens ervan gruwelt.

Het is gewoon niet te doen, meer is er niet over te zeggen.

Op het laatst heb ik nog even met mezelf overlegd

Of ik misschien de royale man uit moet gaan hangen.

Maar zodra de bruiloft voorbij is, is het allemaal even weinig waard.

Misschien zal een deel van de jonge geldverkwisters het mij kwalijk nemen,

Maar bij de wijzen als ik er eer mee behalen.

'Wie wat bewaart, die heeft wat,' zei mijn Peettante.

Zo gemakkelijk is het niet om er aan te komen, weet je.

Het wordt niet zo makkelijk gewonnen als opgevreten of opgezopen.

Hee, wat heeft dit te betekenen? Mijn deur staat wijd open?

Zijn ze mijn pot aan het opgragen? Oh, ze zijn wel erg druk.

Teeuwis

Zeg, is er geen spit? Maak er dan een van een bezemstok.

Je moet roeien met de riemen die je hebt.

Hier heb je een boodschappenbriefje. Jongen, maak wat haast.
Zeg de vleeshouwers en poeliersvrouwen dat ik je heb gestuurd.
Hee kameraard, deze pot is te klein. Leen even ergens een grotere.
Suiker en kruid om te bakken zou ook erg handig zijn.

Warenar

Och, hebben ze het daar over de pot? Volgens mij wel.
Dat zijn zeker de dieven die achter mijn geld aan zitten.
Oh, hoe klopt mijn hart. Oh, wat voel ik me ziek.
Ik ga erachteraan met geroep en geschreeuw
En zo lang als ik kan staan zal ik niet stoppen met stompen en slaan.

Derde bedrijf

Erst toneel

Teeuwis

Ik ben bij God de laatste. Wat een drukte.
Heeft niemand meester Casper of mijn jongen gezien?
Vertel me toch, vrome burgers, welke weg zijn ze ingeslagen?
Wat een gekkigheid dat we ons door een oude man zo laten opjagen.
Hij heeft me bont en blauw geslagen met een stok.
Het maakte niet dat ik riep: 'Hou op, ik ben de kok.'
Ik zeg je: als hij dronken was, dan heeft hij een kwaaië dronk.
Nou, het gaat wel lekker zeg, zo zonder hout in huis.
Maar daar heeft hij ons met die stok wel aan geholpen.

Tweede toneel

Warnar, Teeuwis

Warenar

Kom naar me toe, jij schavuit. Ik zeg je: blijf staan!

Teeuwis

Wel ouwe gek, hier sta ik. Wat moet je?

Warenar

Waarom draag jij zo'n lang mes?
Hoe durf je me daar zo mee te bedreigen?

Teeuwis

Ik ben zonder zonde: dat soort dingen doe ik niet
En daar zal ik op mijn sterfdag profijt van hebben.

Warenar

Ik zeg je dat er nooit een ergere schelm dan jij geboren is

En dat ik nog nooit op iemand zo kwaad ben geweest.

Teeuwis

Dat lieg je niet, beste man, hoewel ik je er wel toe in staat acht.
Het is zo duidelijk als wat. Verdere getuigenissen zijn niet nodig.
Maar jij, oude Suzannesboef, leg ons eens uit
Waarom je zo tegen ons tekeer gaat zonder reden.

Warenar

Vraag jij dat, dief? Als je nog meer wil,
Heb ik er spijt van dat ik je niet harder heb geslagen.

Teeuwis

Ik zweer het je: ik zal die kop weer zo murw beuken
Dat je het de eerste maand niet zal vergeten.

Warenar

Praatjes vullen geen gaatjes.
Wat doe je in mijn huis als ik er zelf niet ben?

Teeuwis

Zou men bij jou geen huwelijk sluiten
Waarvoor ik en de hofmeester de maaltijd moest bereiden?

Warenar

Wat maakt het uit wat ik wil eten? Of het rauw of gaar is,
Als het maar veel is. Ben je soms mijn voogd, ofzo?

Teeuwis

Ik vraag je over je vanavond gasten te eten hebt.

Warenar

En ik vraag je of ik niet mag zorgen voor mijn eigen huis.

Teeuwis

Ik vraag je waarom je je zo tekort gedaan voelt.
Vertel me waarom we die maaltijd niet zouden moeten bereiden.

Warenar

Vraag je mij dat, schelm? Wat heb je te wroeten
In de kamer, de binnenhaard en door het hele huis?
Ik zal je leren dat je je alleen met het vuur
In de keuken had moeten bemoeien.
Dan had ik je niet met een knuppel op je kop geslagen.
Blijf staan, zeg ik je, en kom geen stap dichterbij.
Of wil je dat ik verder de kop insla?
Ga niet verder en blijf staan op de plek waar je hoort.

Teeuwis

Ik zeg je dat je mijn mantel terug moet geven
En mijn koksmes en mijn zilveren gereedschap

Anders blijf ik hier de hele dag.
Tjonge, hoe kan alles ineens anders lopen.
Ik dacht geld te verdienen, maar nu lijkt de dokter het aan mij te verdienen.

Derde toneel

Warenar, Teeuwis

Warenar

Mijn God, zo lang als het daar ligt, ben ik onrustig.
Waar ik ga of sta, de pot moet mee.
Dat gespuis mocht eens in de aarde gaan wroeten.
Zo wil ik niet bedrogen worden. Ik moet het weghalen.
Als ze erachter komen, dan ben ik het zeker snel kwijt.
Loop naar binnen, kok, als je wil, met al jouw gespuis.
Ik geef je toestemming en daar moet je blij mee zijn.
Kook en rook, klieder en knoei net zo lang te je moe bent.
Loop in de kamer en keuken of waar je maar wil.

Teeuwis

Nou, lekker dan, nu je ons zo schandelijk hebt afgerammeld.
Mijn hoofd doet me zo zeer dat ik niet weet waar ik het zoeken moet.

Warenar

Jij bent hier om te koken, niet om te praten.
Als je het niet wil, ga dan weg. Mij kan het niet schelen.

Teeuwis

Jij zal de doktersrekening betalen van mijn gebutste kop.

Warenar

Ik zeg je niet veel, maar ik adviseer je om te zwijgen.

Teeuwis

Beste man, ik ben ingehuurd om te koken, niet om klappen te krijgen.
Snap je dat?

Warenar

Als je iets van me wil, roep me voor het gerecht.
En haal anders je collega's en wees een goede knecht.

Vierde toneel

Warenar

Warenar

Hij gaat ervandoor. Wat wil hij bij de rechter? Hij heeft geen bewijs.

Maar potvolblommen, wat brengt een arme man zichzelf in de problemen
Als hij iets aangaat met een rijke man. Je bent zeker de klos.
Of je er nou mee trouw, zijn makker wordt of een samenwerking
In een of andere koopmanschap met hem aangaat,
Je delft sowieso het onderspit.
Kijk maar bij Rijckert. Zogenaamd heeft hij zijn zinnen op de meid gezet,
Maar in werkelijkheid is hij erop uit
Om mij de pot te ontfutselen.
Ik wed dat hij dit volk, dat goed is in bedrog,
Expres gehoord had en opgespoord heeft
Om mijn buit af te pakken.
Het was onzin dat hij mijn zwager wilde worden. Och, wat een bedrieger.
Maar ik ben niet zo dom als ik eruit zie:
Warenar let op zijn penningen, dat zal ik je vertellen:
Ik heb nog een gevecht gehad met onze haan
Die ligt daar nu dodelijk gewond
Want hij had mij bijna in het bederf gestort.
En toen werd ik enorm kwaad en heb ik hem een enorm klap verkocht.
Hij zat daar in de vloer met zijn klauwen te schrapen
Op de plek waar de pot begraven lag, God Allemachtig.
Het kan niet anders of die koks hadden het hem ingefluisterd.
Mijn God, ik was ineens zo over de rooie: ik was zo kwaad.
Dat is toch logisch? Ik betrapte een dief op heterdaad
Terwijl hij aan het inbreken was. Nood breekt wet:
Wie een dief in zijn huis vindt, mag hem dood slaan.
Maar hola, daar komt mijn toekomstige zwager aan.
Ik kan hem niet zonder iets te zeggen voorbij lopen.
Dat is nogal raar in deze situatie.

Vijfde toneel

Rijckert, Warenar

Rijckert

Uiteindelijk heb ik met al mijn vrienden gesproken.
Ze prijzen de verloofde en ze prijzen de vader.
Volgens mij is het nuttig
Dat rijke vrijers af en toe met een arme dochter trouwen.
Het zorgt voor meer eendracht in de stad.
We zouden in ieder geval minder last krijgen van jaloezie.
Want als mensen kans hebben om een relatie te krijgen met een rijkaard,
Dan zouden ze niet zo gemakkelijk overgaan
Op criminaliteit, zoals nu wel het geval is.
Daarnaast moeten we het ook niet te bont maken met onze weelde.

Warenar

Wat een zwager krijg ik daar toch. Hoe mooi kan hij spreken.
Wat kan hij mooi over zuinigheid praten. Wat een mooie woorden.

Rijckert

Eigenlijk zou men alle dochters zonder bruidsschat aan moeten bieden,
Opdat ze allemaal hun best moeten doen
Om met hun goede manieren aan de man te komen.
Dat is beter dan hoe het nu gaat:
'Waarom mag ik dat niet? Het is mijn geld.
Ik heb meer geld ingebracht dan jij.
Ik wil zondags damasten kleding dragen en op werkdagen kleding van armozijn.
Ik wil een ketting zoals mijn nicht, en jij moet daarvoor zorgen.
Er is een nieuw soort armband op de markt
Die wel honderd daalders aan goud weegt.
Ik heb stoelen laten maken van ebbenhout
Die maar vijf pont per stuk kosten.' Ik wil dat niet.

Warenar

Tjonge, wat kent hij die rijke vrouwen door en door.
Ze zouden hem opzichter moeten maken.

Rijckert

De hele dag wordt er aan de deur geklopt
En er staat altijd volk in het voorhuis te dreutelen.
Dan is er weer een een naaister met neteldoek en kant,
En dan maakt het niet uit of het al op vast op de grond ligt.
Dan komt er weer een bontwerker met een voering van sabelbont,
Schuursters en schoonmaaksters. Het lijkt wel of ze er wonen.
Dan komt er weer een borduurwerker met al zijn patronen:
'Dit is iets nieuws, ik heb het net ontworpen:
Deze aar is voor Grietje Goossens voor op de borst van haar bruidsjurk.
Het bloempje wordt van goud, terwijl de randen van groene zijde worden.
Datzelfde patroon heeft jouw nicht Truytje aan haar handschoenen.'
En als die een tijdje gesproken heeft, komt nog, voordat ze is uitgesproken,
Iemand met een pot aardbeien die met de boot vanuit Leiden is gebracht,
Die heeft ze daar in de voorverkoop gekocht.
Dan komt de knecht van de Goudsmit
Om nog eens te vragen naar de exacte vorm van de ring
Alsof zijn ziel en zaligheid ervan afhing.
Dan komt iemand het linnen van de wasserette brengen.
Dan weer komt de schoenmaker nieuwe schoenen passen.
Dan komt iemand om wijn te laten proeven, of uitheems bier.
Dan komt er een rekening van drie, vier vellen papier
Door de dokter afgelopen maandag geschreven
Met alle itempjes op een rijtje zo dicht mogelijk bij elkaar als het maar kan.
Elk mens die ernaar kijkt, krijgt onmiddellijk weer ziek.
Dan wordt er garen thuis gebracht door een oud wijf.
Die garen is dan weliswaar niet zo duur,
Maar achter haar staan nog zoveel kletsmajoren, dat je er gek van wordt.
En ik heb geen idee waar ze al hun praatjes vandaan halen:
De vier burgemeesters en de heel raad
Met hun hele gevolg, dat zo groot is dat je het niet gelooft.
Lijs Labbekak is onderschout en haar schoonzus is bovenschout.
Wybrich is procureur en Niesje Neuswijs is stadsbode.

Zij weten alles beter dan wij mannen. Wij zijn maar dom.
Sakkerloot, ze zijn er druk mee!
Tweemaal per week lezen ze van blad tot blad
De kranten uit de vier uithoeken van de stad.
Ze vergaderen vertrouwelijk met secretaris Snapal.
Daar hoor je wie er trouwlustig is en wie er moet trouwen,
Waar Harmen een blauwtje heeft gelopen en waar Goris vrijt.
Dat Jan onder de duim zit en dat Krijn zijn vrouw slaat,
De Heymetje een miskraam heeft gehad en dat Dibberich zwanger is,
Wiens naam de kinderen zullen dragen en wie de vader is.
Dit houden ze precies bij en letten goed op
Hoeveel faillissementen Granmarchand op zijn naam heeft staan,
Wat Snorker jaarlijks verliest aan zijn te zwaar beladen vergane schepen,
Hoeveel bastaards Grootebroek heeft en hoeveel minaar Trijn Hanekam,
Wat elk bruid voor kleren en juwelen heeft
En hoeveel ieder aan bruidsschat met zijn kinderen meegeeft.
En zij weten het met zoveel gratie en zo kloek te zeggen,
Dat de Hollandse en Brabantse rederijders er klunzen bij lijken.
Landsbeleid en oorlogszaken worden er tot in de puntjes besproken.
Men discussieert er op basis van de Bijbel: 'ergo dit, ergo dat'.
De droeve kwesties waar we nu zo'n verdriet om hebben,
Hebben ze daar allang opgelost.
Zij kunnen alles regelen, hoe zwaar de zaak ook is.
Ze vreten het als zoete koek.
Als er een kok, hofmeester, pastei- of banketbakker komt, moet die wachten
Totdat de problemen opgelost zijn en de vergadering wordt beëindigd.
Oftewel: er is zo veel dat ik er bijna misselijk van word.

Warenar

Alle elementen bij elkaar! Wat kun jij praten!

Rijckert

Heb je het gehoord?

Warenar

Stukje bij beetje.

Rijckert

Wie zou er niet gruwen van zo'n last?

Warenar

Ik heb zo staan lachen dat ik mijn buik met beide handen moest vasthouden.
Ja, vader, wat kan jij buitengewoon goed vertellen.

Rijckert

Ik heb je nog niet een duizendste deel van hun fratsen verteld.
Ik lag liever in vijftewintig vagevuren, dan dat ik met een rijke vrouw pronk.

Warenar

Wat heeft dit te betekenen? Je maakt me weer jong met je praatjes.
Ik heb veel plezier in jouw zuinige aard.

Rijckert

Dat is prima, maar ik adviseer je om de eer op je dochters bruiloft te bewaren.
Zijn jouw bruidskleren al klaar?

Warenar

Klaar? Nee hoor.
Ik heb nog een kamelenjasje liggen met een paar gerepareerde mouwen.
Daar red ik me wel mee de eerste en tweede dag.
Een ieder moet zich gedragen zoals bij zijn staat hoort.
Wie niets heeft, moet niet doen alsof het munten regent.

Rijckert

Nee, maar je hebt toch iets? En met een beetje hulp van God
Kan het meer worden.

Warenar

Wat hij nu zegt, staat me niet aan.
Hij weet van de pot. De meid heeft me verraden.
Van mijn part mag ze met haar gat op een spijkerbed gaan zitten.

Rijckert

Wat praat je in jezelf?

Warenar

Die verdomde pekelhoer.

Rijckert

Op wie zit je nou te mopperen. Wat is er aan de hand?

Warenar

Op wie zou ik anders mopperen dan op jou?

Rijckert

Wat heb ik anders gedaan dan het jou naar de zin te maken?

Warenar

Dat mag je me wel vragen: je zond mij een huis vol dieven.
Wat had ik daar een gekrioel. Wat werd daar gekletst.
Ik had een hele galg vol koks met drie- vierhonderd koksmaten.
Allemaal eerloze schelmen, doortrapt en stout.
Elk met twee paar handen, voor zover ik het kon zien.
Ze grepen alles zonder dat ze om een pot of pan vroegen.
Kortom: ze waren diefachtig tot in de kleren die ze aanhadden.
Die waren zo besmeurd en vies
Dat alles wat ze aanraakten, vies bleef
In de eerste drie weken, of tenminste veertien dagen
Al had je in de vuiligheid een anker geslagen,
Zelfs vier paarden konden het er niet af trekken.

Rijckert

Wat geef je me ervan langs!

Warenar

Ik zeg je: het is waar.

Rijckert

Als ik het zo hoor, heb jij ze laten gaan.

Warenar

Al was mijn hele lijf vol ogen, het was niet mogelijk om alles te zien.
Ze hadden lange vingers en ze jatten als raven.

Rijckert

Wat vond je van de wijn. Heb je de kraan al opengezet?
Of was die nog niet geleverd toen je wegging?

Warenar

Dat gaat je niets aan. Ik weet niets van wijn.
Ik geef er ook niets om: die komt het hele jaar mijn huis niet in.

Rijckert

Dan moet ik jou vanavond eens dronken voeren:
Het is ongepast om een huwelijk droog te sluiten.

Warenar

Ik hou er niet van.

Rijckert

Je moet, anders brengt het ongeluk.
Jij moet op het slagen van het huwelijk drinken, als je van je dochter houdt.

Warenar

Mij hou je niet voor de gek. Ik weet waar hij het op gemunt heeft.
Hij is van plan om me dronken te voeren,
Opdat hij gemakkelijk bij de munten kan komen.
Maar, lieve broer, zo draai je me geen loer.
Ik zal er een stokje voor steken, zowaar ik Warenar heet.
Ik zal de pot ergens buiten verstoppen waar niemand het kan stelen.
Zo kunnen we zijn wijn opmaken zonder dat hij iets bereikt.

Rijckert

Nou, wat zeg je: zul je vandaag dronken worden?

Warenar

Wat moet gebeuren, dat moet gebeuren. Nu moet ik eerst iets doen.
We zullen de beker eens flink rond laten gaan als ik klaar ben.

Rijckert

Adieu dan en tot vanavond. Ik ga een notaris regelen.

Warenar

Wat worden er toch een hinderlagen gelegd.
Oh pot, wat staan er toch veel jou naar het leven.
Ik had wel gedacht dat deze man niet te vertrouwen was.
Waar kan ik de pot het best verstoppen? In het knekelhuis?
Mijn God, ik moet voorzichtig zijn met wat ik doe.
Laatst ging er een chirurg in de maneschijn wandelen met zijn vrouw
Langs het kerkhofje in de richting van de Latijnse school.
Toen zei hij: 'Vrouw, zullen we een doodshoofd uitzoeken,
Een kersverse die nog helemaal gaaf is?'
'Een doodshoofd?' zei ze. 'Wat ben je toch raar.'
'Ja, een doodshoofd,' zei hij weer. 'Dacht je dat het een rare gril van me was?
Het zou prachtig staan in de hal van de winkel.
Wacht jij hier maar.' Toen klom hij er in.
Zij begon te roepen: 'Meester Wybrant, wat ben je van plan?
Kom snel terug.' 'Wacht,' zei hij, 'ik zoek er een zonder viezigheid.'
Toen hij het had, kwam hij terug. 'Hier, draag hem onder jouw schort.'
Toen gingen ze de Gravenstraat door naar de Nieuwendijk.
Maar toen ze bij het water kwamen, recht voor de Zoutsteeg,
Waar een groep jongens liep te ravotten, kwam de wind en die blies
Haar schort omhoog. Toen begonnen ze 'Toverkol,
Toverkol' te roepen en ze begonnen met stenen te gooien.
Oftewel: ze konden nog maar net het vege lijf redden.
Nee, als ik je daar verstopte, pot, zou de duivel je vinden.
Als de chirurgen komen om onder de doodshoofden te wroeten,
Ze zouden jou doorboren en ontleden van al je onderdelen.
Wie onder hun handen komt, daar is al voor gebeden.
Vloog ze die kant op, dan zag ik er nooit meer een vleugel van terug.
Ik ga haar liever begraven op het Ellendig Kerkhof.
Daar worden alleen veroordeelden begraven
En tussen nu en morgen zal er niemand veroordeeld worden.

Vierde bedrijf

Eerst toneel

Lecker

Lecker

Als het altijd zoveel werk is
Dan hoop ik niet dat er elke dag een huwelijk wordt gesloten.
Ik heb onze Ritsert echt overal gezocht
Uiteindelijk zei een van mijn kameraden dat hij in de bibliotheek zat.
Daar vond ik hem liggen met zijn neus in de boeken.
'Mijn God, Ritsert,' zei ik, 'ik heb je over lopen zoeken
Van Petewynen tot Heermans tot de Waard in de Luit,
Op de danskamer, op de schermschool, kaatsbaan in, kaatsbaan uit.'
'Wel,' zei hij, 'wat is er zo dringend? Wat is er? Laat horen.'
Ik vertelde hem van zijn ooms huwelijk. Het was een donderslag in zijn oren.
Die kerel bestierf het bijna. Hij had namelijk op diens geld gerekend.
Hij had verwacht dat zijn oom nooit zou trouwen.
Maar, bij God, je kunt tegenwoordig alleen nog op de peetmoeder rekenen.
Bij ooms vergis je je meestal.
Ook al zijn ze oud, ze kunnen zomaar ineens een gekke bui krijgen,
En kiezen ze de eerste de beste om mee te vrijen.
En van een oude man met een jonge vrouw komen vast en zeker kinderen.

Tweede toneel

Warenar, Lecker

Warenar

Ik moest zowaar behendig te werk gaan, opdat niemand het zag.
Kijkt er iemand uit het raam? Nee, daar is niemand.
Hier zal ik mijn hart en ziel begraven.
O kerkhofje, kerkhofje, bewaar mijn spullen,
Opdat ze niet in de handen van een ander vallen.

Lecker

Wie is dat op het Ellendig Kerkhof? Mijn God, het is de vader van de bruid.
Graven zijn duur. Ze kosten hopen met geld.
Misschien wil hij dit complete hoekje kopen
Om er een graf voor zichzelf te bouwen die past bij zijn status
En de rest aan zijn vrienden door te verkopen.
Het is wel verstandig van hem om aan de dood te denken.
En als hij niets doorverkoopt, laat hij veel na voor zijn erfgenamen,
Want ze worden steeds meer waard. De prijzen stijgen elke dag.
Maar hij wroet in de aarde. Wat heeft dat te betekenen?
Ik denk immers niet dat hij er iets is verloren

Behalve zijn voorouders waar hij uit is geboren.
Ik wil nagaan wat die te betekenen heeft.
Ik kan niet wachten om te kijken. Was hij maar alvast weg.
Wat is dit voor een gekkigheid? Hij maakt het nog grover:
Hij staat te stampvoeten alsof hij turf plattrap. Nu klimt hij over de muur.
Daar is hij. Nu is het mijn beurt. Als de mensen mij hier zien,
Zullen ze denken dat ik de dienaar van een tovenaer ben.
Ik heb het idee dat die ouwe en ik hartstikke gek zijn.

Warenar

O, mijn hart klopt in mijn keel. Ik heb ineens het gevoel
Dat er iemand heeft staan kijken door het raam.
Het hart dreunt in mijn lijf als het een danskamer is.
Jij schelm! Wat doe jij op de muur! Ik zal je kop breken.
Snel, zeg ik je, geef het aan mij!

Lecker

Wat zit je op me te schelden?
Wat brabbel je, gek. Wie doet je iets aan?

Warenar

Ik zeg je, dieventuig: geef het aan mij!

Lecker

Ik weet niet wat er mis met je is.

Warenar

Vlug, zeg ik je, geef het aan mij terug. Ik maak geen grapje.

Lecker

Wat zit je aan me te trekken, duwen en stoten.
Ick zeg je, potverdorie, laat me los.

Warenar

Hier pak aan! En nog een! En nog een!

Lecker

Waarom sla je me?
Als je wil slaan, rot dan op en sla jezelf.

Warenar

Geef het terug of je krijgt nog meer klappen.

Lecker

Waarom bedreig je me?
Heb ik je iets aangedaan?

Warenar

Vraag je dat, jij kerkrover, jij driedubbele dief?
Vlug, geef het me terug, of je krijgt nog meer slaag.

Lecker

Wat, scheld je me uit voor een dief? Wat heb ik van je gestolen?

Warenar

Dat gaat je niets aan, jij schelm, jij Judas.

Lecker

Je bent in de war, of God betert, je ben krankzinnig.
Of je verstand is op de loop gegaan en je hersens op losse schroeven staan.
Je bent gek, of je als een molenpaard aan het malen.
Wat denk je wel: ik ben een eerlijke jongeman.
Fouilleer me maar: je zult niets vinden.

Warenar

Als je het niet teruggeeft, staat de gesel voor jou klaar.
Waar zijn jouw handen?

Lecker

Daar is de ene, en daar is de andere.

Warenar

Vlug, laat me je derde zien!

Lecker

Misschien moet je eens bij je eigen geweten te rade gaan.

Warenar

Je hebt gelijk, want ik sla jou niet hard genoeg.
Maar dat maak ik straks wel goed. Zeg het: wat heb je gestolen?

Lecker

Echt niets. Ik zweer het.

Warenar

Waar hou je het verstopt.
Doe je mantel af.

Lecker

Ik ben absoluut onschuldig.
Zoek maar waar je wil.

Warenar

Waar heb je je broek mee gevuld?
En wat zit er in die zak? Nu zal die ondeugd wel zwichten.

Lecker

Je mag hem wel open doen. Er zit alleen een muntenweegschaal in.

Warenar

Schud hem leeg tot in het kleinste hoekje.

Lecker

Het is de zak van de baas die ik gebruik als ik geld op moet halen.

Warenar

En in die zakken?

Lecker

Daar is niets van jou bij. Zoek maar verder.

Warenar

Wie is jouw baas?

Lecker

Jouw toekomstige zwager.
Ik ben al anderhalf jaar zijn kassier.

Warenar

En als je geld op moet halen, wat doe je dan hier?

Lecker

Ik zou door zijn gelopen als jij me niet had tegengehouden.

Warenar

Ach, loop naar de galg.

Lecker

Nou, dat is nog eens een vriendelijke groet.

Warenar

Daar laat ik de pot niet. Ik graaf hem weer op.
Loop snel door zonder om te kijken, anders breek ik je kop.

Lecker

Jaja, ik ga al. Tjonge, wat vloek je.
Ik zal stilletjes terugsluipen en om het hoekje kijken.
Ik denk dat die gierigaard
Hier een zak met geld begraven heeft.
Als ik die vindt, heeft hij de allergrootste pech.
Sakkerloot, hij heeft daar een hele pot!
Als die boordevol geld is, dan ben ik gered.
Ik heb namelijk vier- vijfhonderd gulden uit de kas gehaald.
Hiermee kan ik het terugbetalen. Ik begin bijna te zingen van geluk.
Oei, hij gaat ermee vandoor. Hij vertrouwt het hier niet langer.
Maar nu hij het thuis niet langer vertrouwt, verwacht ik
Dat hij hem ergens anders verstoppen zal.
Ik zal hem op de voet volgen zonder aarzelen
En even flink op onderzoek uitgaan, dan krijg ik het wel te pakken.

Derde toneel

Geertruyd, Ritsert

Geertruyd

Maar Ritsert, wat hoor ik nou? Heb jij Warenars dochter verkracht?
Wat is de jeugd toch roekeloos, dom en onbedachtzaam.
Wat loop je toch een gevaar als je kinderen in de puberteit zijn.
Weet je wel wat de gevolgen zijn als dit bekend wordt?
Verkrachten! Verkrachten! Dit gaat echt te ver.

Ritsert

Nou ja, verkracht... Zo erg was het niet.
Ze riep niet luid om hulp van haar vader of de buren.

Geertruyd

Hoe haal je het in je hoofd? Hoe durfde je het te doen?
En dacht je niet dat het je in de problemen zou brengen?

Ritsert

Het ging heel anders. Ik zal het je vertellen.

Geertruyd

Het is wel heel verwonderlijk wat een gekkigheid hier plaatsvindt.

Ritsert

Ik ging verkleed naar de bruiloft van Grietje Gossens.
Ik had een Poolse rok aan, een boog en een koker vol pijlen,
Een sabel aan mijn zij en een haneveer op mijn muts:
Mijn lange haar had ik bovenop samengebonden als een knot.
Al had ik mijn masker niet op, zelfs de duivel zou me niet herkennen.
Zo kwam ik met mijn kameraden bij de kroeg die het Moorse Hoofd heet.
En terwijl we daar zo samen zaten,
Werd er enorm gedronken. We keken niet op een beker.
Oftewel: ik zag er van buiten al wild uit, maar van binnen was ik nog wilder.
In die toestand ging ik met mijn vrienden naar de bruiloft
Waar gezopen werd alsof Hollands welvaren ervan afhing.
Toen de tafels leeg waren maar nog niet weggehaald,
Zagen we dat het te vroeg was om al te gaan slapen.
Daarom gingen we een eindje lopen
Om de tijd te verdrijven en om te kijken of er iets te doen was.
Ik raakte mijn vrienden uit het oog toen ik wat bleef hangen in een straatje.
Toen vond ik Claertje bij de deur. Ik ging naar haar toe voor een praatje.
Ze liet me binnen. We waren moederziel alleen.
Het meisje was mooi. Ik zag haar altijd al graag.
De wijn zat in mijn hoofd en maakte me gek.
Het was behoorlijk donker. De maan scheen door de ramen.
Ik wist niet hoe graag ze mij zag,
Maar duidelijk was dat ze me hoger achtte dan een scheepsmaatje.
Toen schoot me ineens te binnen dat ik wel eens had gehoord
Dat haar vader haar gedreigd had te wurgen

Als ze het waagde om de deur open te doen als hij op bed lag.
Daarom zou ze nog liever sterven dan geluid durven te maken.
En als de vader zou komen, dat is maar een klein mannetje.
Dit dacht ik bij mezelf en toen trok ik de stoute schoenen aan.
Het is niet mooi, dat geef ik toe, maar ik heb het gedaan.

Geertruyd

Hoe weet je dat ze zwanger is?

Ritsert

Ik heb haar sinds die tijd
Steeds goed in de gaten gehouden
En gezien dat ze steeds dikker en dikker werd. Daarom moest ze zwanger zijn.
En het zal niet lang meer duren, verwacht ik,
Of ze zal bevallen in het kraambed.

Geertruyd

Wat kan ik zeggen? Ik schaam me ervoor dat je mijn kind bent.

Ritsert

Ik bid u moeder, word niet boos, want dat heeft geen zin.
Maar als je je zo voor deze gebeurtenis schaamt,
Doe dan het volgende om de situatie te redden:
Regel dat ik met haar trouw en haar eer red.

Geertruyd

Als we voor een ander datgene doen waarvan we zelf willen
Dat het met ons gebeurt, dat is zeker goed.
Maar zo'n huwelijk? Ze is veel te arm.
Tot voor kort dacht ik nog dat je een parel was.
Maar nu verpest je alles voor jezelf
Door je met zo'n huwelijk jouw kansen te laten schieten.

Ristert

Klagen helpt niet.
Ze is eerlijk. Het is zo slecht nog niet.

Geertruyd

Je hebt gelijk, het had veel erger kunnen zijn:
Je had Jannetje Joosten kunnen hebben
Met 20 duizend gulden. Ze is een
Nette dochter die altijd goed voor het huishouden zorgt.

Ritsert

Ze is een kwijlebal.

Geertruyd

Of Wuyntje Wispeltuers.

Ritsert

Dat is pas een echte drammer.

Geertruyd

Ze mag dan een drammer zijn, maar bedenk eens
Hoeveel zij te erven heeft. Haar moeder zit nu nog rechtop,
Maar als die sterft, laat ze veel duiden na.

Ritsert

Als ze rechtop zit, mag ze wat mij betreft gaan poepen.

Geertruyd

Grapjes leveren niets op:
Als ik jou aan haar had gekoppeld, had ik mijn werk goed gedaan.
Ik zeg het je: het was niet verkeerd geweest als je met haar was gegaan.
O, die kan pas praten.

Ritsert

Ja, alsof ze een mond vol tanden heeft.

Geertruyd

Dus die is ook al niet goed genoeg. Wat dacht je dan van Meyns?
Alle rijkelui zijn familie van haar.

Ritsert

Die is zo puriteins
Alsof ze rechtstreeks uit Engeland gevaren komt.

Geertruyd

Dat begrijp ik niet. Wat zeg je? Wat is ze?

Ritsert

Puur gek.
Ach lieve moeder, wil je ophouden al die rare meiden te noemen.

Geertruyd

Ja, nu helpt het niet meer. Het is al te laat.
Maar help me even: hoe gaan we ervoor zorgen
Dat hij zijn vrijster laat gaan?
Het moment van het huwelijk staat al vast.
Hoe gaan we regelen dat jij haar overneemt?

Ritsert

Dat zal hij gemakkelijk doen. Hij is niet achterlijk.

Geertruyd

Wat bedoel je?

Ritsert

Moet je dat nog vragen? Omdat ze zwanger is, natuurlijk.

Geertruyd

Ach, dat is waar ook. Waar is mijn verstand? Mijn hoofd werkt niet meer.

Ritsert

Hij is ook niet verliefd en het gaat hem ook niet om het geld.
Praat maar met hem: hij zal mij geen haarbreed in de weg leggen.

Geertruyd

Hij blijft vrijgezel. Jij trouwt iemand zonder geld. Als ik dit zo afweeg,
Verwacht ik dat ik erfgenaam word van zijn kluis.
Hopelijk is dat genoeg om het gebrek aan een bruidsschat te compenseren.

Ritsert

Ga naar binnen. Ik volg je. Het is tijd om actie te ondernemen.

Lecker

Lecker

Dat de duivel me hale! Ik ben nu zo rijk als het water diep is.
Waar zijn nu Grootebroek, Granmarchand, Snorkop en de heren
Kalevinken, kale vinken, een alle hoge heren van de beurs.
Als ze nu hier zouden zijn, zou ik ze flink de waarheid vertellen.
Ik heb lak aan al die kleine koninkjes. Ik ben de koning van Spanje
Van wie het geen geheim is
Dat hij met een gemak een graafschap of markizaat uitpoept,
Die iedere keer als hij gaapt, gouden bonen uitspuugt,
Die scepters uitsnuit en kronen uitzweet.
Die Warenar doet zijn naam eer aan: wat een nar is dat!
Hij ging de pot verstoppen onder de steiger in de nieuwe stad
En stond met zijn kousen en schoenen in het water.
Meteen toen hij zijn hielen lichtte, ontdekte ik de pot vol munten.
Sakkerloot, dit is me een streek!
Ik moet me uit de voeten maken, voordat hij terugkomt om te kijken.

Vierde toneel

Warenar

Och, ik was liever gestorven dan dat ik het kwijtraakte.
Wat overkomt mij. Ik ben een verloren man.
Houd de dief! Houd de dief! Welke dief? Ik weet het niet. Hij is al weer.
Zijn mijn ogen ook gestolen? Wat gebeurt er? Loop ik voor- of achteruit?
Ik weet het echt niet. Ik ben volledig van slag.
Zeg het mij eens, beste mensen. Snappen jullie het?
Heeft niemand van jullie de dief gezien? Niemand? Niemand?
Wat hij gaat of staat of loopt of vlucht,
Ik zal hem overal opjagen, in alle landen.
Vrome burgers, ik smeed het u met gevouwen handen,
Vrome burgers, help mij bij deze zoektocht
Opdat ik de schelm mag vangen die mij zo te grazen heeft genomen.
Ik ben van mijn leven nog niet zo erg bedrogen.
Wat zeg je? Ik zie aan je neus dat je geen leugenaar bent.

Weet je waar hij naartoe gelopen is? Ach, vertel het mij.
Dan zal ik ervoor zorgen dat mijn zwager jou op zijn bruiloft uitnodigt.
Voor jou is het een kleine moeite om mij een plezier te doen.
Waarom grinnik je? Ach, de zaal is ook gevuld met dieven.
Fouilleer elkaar eens. Doe dat dan tenminste voor mij.
Is er iemand die het heeft? Och, ik word wanhopig,
Want iemand die arm is, komt moeilijk in de hemel.
Jawel, als ik het geld verlies, verlies ik mijn verstand.
Wat moet ik beginnen? Mijn hoofd is dol.
Al mijn mooie munten in een keer kwijtgeraakt?
Mijn hart trilt als een juffershondje.
Heeft iemand wat grachtwater bij zich? Ach, geef me een slokje.
Kan er bij niemand iets van af? Och, het is toch niet waar.
Hou dan in ieder geval wat azijn onder mijn neus,
Want ik val bijna flauw, zo zwak voel ik me.
Heeft iemand iets te eten? Of een pijpje tabak?
Ik val bijna om. Ik hou het niet uit.
Zie, ik scheur bijna uit elkaar van woede.
Foei, nog nooit ben ik door zijn schavuit benadeeld.
Ik heb jaar in jaar uit heel zuinig
De tafel gedekt waar de pot onder lag.
Ik heb zo lang gevast dat ik zwart zag van de honger.
En nu vermoed ik dat een jongeling de verkwister zit te spelen
Met mijn mooi munten. Mij noemen ze krent,
Hond, gierigaard, vrek, terwijl hij ervan geniet.
Wat vinden jullie ervan, beste lui? Kan ik dit lijden?
Ik kan van spijt wel de haren uit mijn kop trekken.

Ritsert, Warenar

Ritsert

Wat is dat voor een toestand voor de deur? Wie staat daar te schreeuwen?
Hier moet wel echt iets bijzonders aan de hand zijn.
Het is Warenar. Nu zul je het hebben: zijn dochter is vast aan het bevallen.
Hoe kan ik dit het beste aanpakken?
Zal ik weggaan of blijven en naar hem toe gaan.
Het zou ongepast zijn als ik hem hier liet staan kermen.
Het hoge woord moet eruit.

Warenar

Wie is daar?

Ritsert

Ik ben het maar, helaas.

Warenar

Helaas, dat zou ik moeten zeggen.

Ritsert

Hou je niet in.

Warenar

Och, er is mij het ergste overkomen
Wat er op aarde maar kan gebeuren.

Ritsert

Hou vol.

Warenar

Waarom zou ik?

Ritsert

Ik heb het gedaan. Ik beken het.

Warenar

Wat zeg je daar?

Ritsert

De waarheid

Warenar

Zeg jonge vrijer, wat is dat voor een gedrag?
Ik heb jouw overleden vader nog gekend. Die deed zoiets niet.
Waar heb ik dit aan verdiend? Waarom heb je besloten
Om mij en mijn nageslacht in het bederf te storten?

Ritsert

Ik werd ertoe gedwongen. Het moest zo zijn.

Warenar

Ertoe gedwongen? Dat is mooi: je probeert het mooier te laten lijken.
Het deugt niet.

Ritsert

Ik beken het. Ik heb me vreselijk misdragen.
Ik smeed je, neem het mij niet kwalijk, maar vergeef het mij.

Warenar

Foei, dat je zo graag het mijne wil hebben.

Ritsert

Ik was dronken van drank en liefde.
Ik heb werkelijk spijt. Neem het mij alsjeblieft niet kwalijk.

Warenar

Ben je serieus? Als je naar een bruiloft gaat
Mag je dan de ketting van de bruid stelen of nemen wat je wil
Van haar gouden armbanden en ermee vandoor gaan?
En als de schout je dan te pakken krijgt,
Dan zeg je dat het kwam door drank en liefde?
Mooi gesproken, dat is zeker. Een mooi verhaal.
Maar ik hou er niet van: het is een schandelijk feit.

Geloof me: hier heeft niemand profijt van.

Ritsert

Het nou eenmaal zover gekomen en zo zal het blijven.
Het heeft geen zin om boos te worden. Je moet je ermee verzoenen.

Warenar

Zo zal het blijven? Reken maar van niet:
Je geeft het mij terug of ik breek je nek.

Ritsert

Wat wil je van me hebben? Je dochters maagdelijkheid?
Hou kan ik je daar nou mee helpen? Daarvoor is het immers te laat.

Warenar

Laat mijn dochter erbuiten. Wat jij hebt gedaan is echt slecht.
Dat jij nog onder de mensen durft te begeven.

Ritsert

Ik heb er spijt van. Vergeef het mij.
Ik zal het weer in orde maken zo goed als ik kan.

Warenar

Opzettelijk kwaad doen en dan om vergeving vragen? Daar hou ik niet van.
Je had haar moeten laten liggen waar je haar vond. Ze was niet van jou.

Ritsert

Juist omdat ik dat niet deed, hou ik haar.

Warenar

Hou je haar? Ze hoort bij mij. Van mij mag je doodvallen.

Ritsert

Misschien wil je het niet, maar ik vind dat het zo hoort.
Dat geldt voor mij net als voor iedereen. Dat snap je toch wel?

Warenar

Voor jou net als voor iedereen? Wat staat hier te gebeuren?
Geef je het mij nou nog terug, of niet?

Ritsert

Wat?

Warenar

Ik ga naar de schout.

Ritsert

Wat moet ik je teruggeven?

Warenar

De pot met goud!
Anders zal ik meteen de dievenvangers achter je aansturen.

Ritsert

Ik weet niets van een pot met goud.

Warenar

Je hebt het net staan bekennen.
Of moet ik soms op de pijnbank laten leggen?

Ritsert

Heb ik iets bekend over een pot? Dat dacht ik niet.
Daar kan ik niets over zeggen, al was ik vastgeketend.

Warenar

Niets over zeggen? Je hebt het net nog gezegd!

Ritsert

Ik weet niets over geld of een pot of iets wat daarop lijkt.

Warenar

Ga je het nu weer ontkennen? Dat vind ik erg.
Ik zou het niet erg vinden als de beul je kop eraf hakte.

Ritsert

Ik een pot? Waar komt die dan vandaan?

Warenar

Van bij de molenwerf
Onder de steiger, alsof je dat niet weet.
En nu ga je vragen naar de bekende weg.
Maar luister goed, geef hem terug en doe niet zo gek.
Ik stap liever niet naar de rechter.
Ik regel het liever direct met jou zonder aangifte te doen.

Ritsert

Wat is dit voor een gekkigheid, Warenar, dat je me voor een dief aanziet.
Ben je wel goed bij je hoofd? Dit is al te gek.

Warenar

Je hebt het zelf bekend.

Ritsert

We begrijpen elkaar verkeerd.

Warenar

Ik heb jouw bekentenis aangehoord. Dat is wat ik begrijp.

Ritsert

Ik dacht dat ik om iets anders door u zo streng werd aangesproken.
Ik dacht dat u iets te weten was gekomen
Wat u en mij erg zal raken.
Daar zou ik jou graag over spreken als je tijd hebt.

Warenar

Zeg me de waarheid: ben je de dief of niet?

Ritsert

Nee, echt niet.

Warenar

Wie dan?

Ritsert

Ik weet het niet.

Warenar

Als je erachter komt, laat het mij dan weten.

Ritsert

Dat doe ik van harte. Maak je daar maar niet druk om.

Warenar

Zonder dat je daar een beloning voor wil?

Ritsert

Zonder beloning. Het gaat mij niet om het geld.

Warenar

En zonder een vrijgeleide voor de dief te bepleiten?

Ritsert

Ja, ook zonder dat. Als je hem vind, mag je hem te grazen nemen.

Warenar

Beloof je dat? Wil je daar een eed op afleggen?

Ritsert

Ja.

Warenar

Steek je vinger op.

Ritsert

Meteen, man.

Warenar

Goed dan, waarover wilde je me spreken?

Ritsert

Jij hebt mijn vader wel gekend, toch? Dirk in de Drie Dreggen?
Hij was een man van de oude stempel, netjes en goed.

Warenar

Hoe kan ik hem niet kennen? We zijn in dezelfde buurt opgevoed.
Toen hij een jongen was, droeg hij van die kamelenjasjes.

Ritsert

En mijn moeder Geertruyd?

Warenar

Die is van het geslacht van de Gaapstokken.
Ik kon het altijd goed vinden met je oma, die al bij de Heer is.
Dat was zo'n zuinige vrouw: ze bakte boekweitkoekjes in het vet
Met schijffjes kool in plaats van appels en krenten.
Als zij 25 gulden had, zorgde ze dat ze er rente van trok.
Op die manier snapt iedereen dat sparen loont.

Ritsert

Van deze twee mensen met ik het enige kind.
Voor mijn status hoef je dus niet te vrezen.

Warenar

Ik hoor het je zeggen, maar waar wil je naartoe?

Ritsert

Jij hebt een dochter.

Warenar

Ja, dat is nog een jonge meid.
Ik heb haar vandaag uitgehuwelijkt aan jouw oom.
Vanavond gaan we de huwelijkse voorwaarden vastleggen.

Ritsert

Dat kwam ik je zeggen: mijn oom ziet ervan af.

Warenar

Hij mag de vallende ziekte krijgen. Ik was er al bang voor.
Ervan af zien, ervan af zien. Ik heb alle gelukwensen al ontvangen.

Ritsert

Heb nog even geduld. Dan zal ik zijn reden uitleggen.

Warenar

Het huis is schoongemaakt. Al mijn directe vrienden zijn uitgenodigd.
Door hem ben ik dat geld nu kwijt en is alle drukte voor niets geweest.

Ritsert

Luister, ik kom met een goed bericht: je hebt geluk.

Warenar

Ik heb geluk.

Ritsert

Amen. God is goed.
Kijk Warenar, als iemand iets slechts heeft gedaan
En hij voelt zich daar schuldig over,
Dan is dat een reden om om genade te vragen en het hoofd te buigen.
Daarom vraag ik jou vanuit de grond van mijn hart
Dat je mij vergeeft wat ik heb misdaan
Tegen u en uw dochter. Niet uit misdadigheid,
Maar uit geilheid en dronken roekeloosheid.
Ik wil met haar trouwen, maar alleen als jij het goed vindt,
Want ik moet toegeven dat ik haar heb onteerd
En nu is ze hoogzwanger.

Warenar

Och, wat overkomt me. Waarom zou ik nog langer leven?
Och, het is te veel, het is te veel.

Ritsert

Wat zit je te janken?
Jij bent zometeen schoonvader en uw dochter de bruid.

Warenar

Nog nooit heeft iemand zoveel pech gehad.

Ritsert

Mijn oom vond het prima dat ik haar overnam.
Ga anders bij hem langs om na te gaan of het klopt.

Warenar

Ongeluk komt nooit alleen. Het wordt alleen maar erger en erger.
De voorspoed lijkt totaal voor mij te vluchten.

Ritsert

Je zult het zometeen wel merken.

Warenar

Dat moet ik nog zien.
Och, wat is er met me aan de hand? Mijn hart voelt zo zwaar.

Ritsert

Ik blijf bij hem tot hij weer wat rustiger is geworden
En de boel weer een beetje opklaart. Maar hij heeft toch een meid in dienst?
Het kan niet erger worden dan dit.
Het kan nu alleen nog maar beter worden. Waarom sta ik hier nog?
Ik kan maar beter even een straatje omgaan en straks weer terugkomen.

Vijfde bedrijf

Eerste toneel

Lecker, Ritsert

Lecker

Geen koning is mijn gelijke, of het een Turk is of een Christen,
Van blijdschap eet ik mijn buik vol tot hij barst.
Een pot vol met munten! O, de grote gek.
Ik had die pot daar echt nooit verstoppt.
Die gek krijgt wat hem toekomt.

Ritsert

Zie ik daar onzer Lecker? Ja, het is de jongen.
Drie uur geleden was hij bij mij in de bibliotheek
En zo te zien is hij sindsdien niet thuis geweest.

Lecker

Die oude gek verdient het om zo beetgenomen te worden.

Ritsert

Ga je lekker? Hoe kom jij zo vrolijk?

Lecker

Oh jee, daar is Ritsert. Waar laat ik de buit zo snel?

Ritsert

Schaam je je niet?

Lecker

Hoezo?

Ritsert

Moet je dat nog vragen, knul?

Lecker

Ik ben bespied. Hij weet ervan.

Ritsert

Wat sta je daar in jezelf te murmelen?
Waar ben je zo lang geweest?

Lecker

Het was een gezeur en gezanik
Om het geld te krijgen. Het ging absoluut niet vanzelf.

Ritsert

Heb je het gekregen?

Lecker

Wat kan ik het beste zeggen? Als het in de zak zat,
Kon ik het stiekem hier tussen twee stoeptegels laten zakken.
Maar nu het in de pot zit, kan het breken en dat maakt geluid.
Ik moet dus andere manier vinden om het voor hem verborgen te houden.

Ritsert

Nou bengel, ben je doof geworden? Hoor je niet wat ik zeg?

Lecker

Het geld? Jawel, jaja, ik heb het ontvangen.
Maar hij deed er zoveel kleine muntstukjes bij
Dat het totaalbedrag te zwaar was om te dragen.

Ritsert

Zweet je daarom zo? Heb je er wat van gezegd bij de geldwisselaar?

Lecker

Ik zal het hem nog wel eens betaald zetten, dat heb ik hem beloofd.

Ritsert

Laat eens zien wat je je hebt laten aansmeren.
Waar is de bon?

Lecker

Die zit in mijn zakboekje.

Ritsert

Laat zien.

Lecker

Zodra ik thuis ben, zal ik het in het net overschrijven.

Ritsert

Ik heb meer te doen, dus laat het zien. Waar treuzel je zo?

Lecker

Het zakboekje is uit mijn zak gevallen.

Ritsert

Wat zit je te futselen in je mantel?

Lecker

Dat doe ik niet. Ik heb gewoon zo'n jeuk in mijn zij.

Ritsert

Ik durf te wedden dat je pasteitjes of andere snoeperij onder je mantel hebt.
Doe je mantel open. Mij hou je niet voor de gek.

Lecker

Beste Ritsert, als je het geheim houdt,
Dan krijg je de helft van mijn winst.
Daarmee kun je al je kroegrekeningen betalen
En vervolgens nog een tijd lang goed leven met de rest.
Ik heb iets meegemaakt waar ik vreselijk blij mee ben.

Ritsert

Heb je een doosje gevonden met een juweeltje of een ander kleinigheidje?

Lecker

Ik zou het geen kleinigheidje noemen.

Ritsert

Heb je te diep in het glaasje gekeken?

Lecker

Zeg maar gerust in een pot met goud,
Zo vol met munten dat ik het nauwelijks kan dragen.

Ritsert

Ik schrik ervan! Tjonge, nu komt de aap uit de mouw.
Waar heb je die vandaan? Dit is echt ongehoord.

Lecker

Van ginder onder een steiger bij de Heiligewegspoort.
Daar lag hij diep in de modder te weken.

Ritsert

Jij deugniet, jij hebt gezien dat Warenar hem daar heeft neergelegd,
Mijn toekomstige schoonvader.

Lecker

Wat zeg je dat hij is?

Ritsert

Mijn toekomstige schoonvader.

Lecker

Dat moet er nog bij komen.
Ik mag hangen als ik het begrijp.
Worden jij en je oom partners?

Ritsert

Mijn oom vindt het goed dat ik de bruidegom ben.

Lecker

Leggen jullie allebei geld in om iets samen te beginnen
Zoals de kleine investeerders dat ook doen bij de grote vaart?
Vertel me eens: hoe groot is ieders aandeel?
Ik wil graag leren van uw investeringen.

Ritsert

Het is niet erg dat men van alles weet,
Maar het is niet goed om je overal mee te bemoeien.

Lecker

Dit is me al te gek. Ik snap er niets van.
Jij bent de bruidegom van Claertje. Wie voor de duivel had dat verwacht?

Ritsert

Het is zoals ik je zeg: mijn rijke oom heeft haar afgestaan
Omdat ze zwanger is van mij, op mijn verzoek.

Lecker

Mijn God, de allernieuwste brillen zijn duur maar populair.
Maar ik zou er mijn laatste geld voor over hebben als ik er een vond
Waarmee je dwars door mensen heen kon kijken.
Ik zou alles op alles zetten, zoals de jagers doen die op het wild loeren,
Om er beetje bij beetje achter te komen wat iedereen in zijn schild voert.

Ritsert

Jij moet je mond houden. Dit lijkt nergens op.
Van zo'n jongen als jij, die nog maar net komt kijken,
Zijn er maar weinigen die zo'n grote mond accepteren.

Lecker

Ho ho, iemands mond snoeren die zoveel te vertellen heeft.
Er zijn er genoeg die nauwelijks begrijpen wat ik vertel,
Terwijl ze twee keer zo lang op school hebben gezeten als ik.
Een tong die zich stil moeten houden is zo bitter als een laurierbes.

Ritsert

Jongen, als je zo doorgaat, wordt je nog zo'n onverbeterlijke praatjesmaker.
Dat past beter bij een makelaar of een koopman.

Lecker

Jazeker, de kooplui zitten ook vol praatjes
Om hun verlies goed te praten of hun winst breed uit te meten.

Ristert

Je zou eens een keer een goed pak slaag moeten krijgen,
Of gevangen gezet worden op een Spaanse galei.
Kom met me mee naar Warenar toe.

Lecker

Naar Warenar toe? Ai.
Waar is dat voor nodig? Ik heb het eerlijk gevonden.

Ritsert

Gevonden? Je bedoelt gestolen? Wat klets je toch.

Lecker

Ja, nu je de dochter krijgt denk je ze. Maar verplaats je eens in mij.
Dat zou de zaak veranderen. Ik weet zeker dat je dan de andere kant ziet
Als je te rade gaat bij je geweten.

Ritsert

Ga mee, zeg ik je, en hou je praatjes maar voor je.

Tweede toneel

Reym

Reym

Na regen komt zonneschijn.
Ook al komt er een kindje, het zal een rijke vader hebben.
Al het kwaad is nu geweken.
Maar wat hebben wij het benauwd gehad.
Nu hij zijn woord heeft gegeven dat hij met haar zal trouwen,
Zullen wij gaan schransen op het huwelijk.
Misschien hou ik er zelf ook nog wel een vrijer aan over.
Oh, het zal een dubbel feest worden: bruiloft en geboorte.
Hier kunnen alle gierige mensen nog wat van leren:
Het komt goed uit. We slaan twee vliegen in een klap.
Tjonge, als ik eraan denk, zou ik willen dat ik al begonnen was met drinken.
Het is te veel op een dag: kandeel en kruidendrank drinken.
Ik zou willen dat mijn mes al geslepen was, dan heb ik dat al geregeld.
Ik mag pas rust nemen als mijn gereedschap gereed is.
Mijn tanden wateren zo dat ik nauwelijks nog kan wachten.
Ineens krijg ik vijf gulden per jaar en nieuwe klompen als kerstpakket.
En ik krijg een Saksische munt met kermis
En een Engels vijfje met nieuwjaar.
Vanaf nu zal mijn uitzet flink groeien, dat weet ik zeker.
En wat zal ik als bruiloftsfooi krijgen? Minstens een zilveren sleutelbos
Met onderriem, mes en schede. Maar wat sta ik te dralen?
Ik moet Giertje (Geertruyd) Gaapstok, de moeder van de vader, halen.
Die is nu absoluut nodig.
De deur is dicht. Waar is hier de bel?
Oh, wacht even. Hier hangt een ring waarmee ik kan kloppen.

Derde toneel

Geertruyd, Reym

Geertruyd

Hola, rustig aan, je klopt het huis nog van zijn plek!
Wie klopt daar zo? Klop toch eens wat rustiger.

Reym

Goededag.

Geertruyd

Wat kan ik voor je doen?

Reym

Ja, ik ben Warenars dienstmeid.

Je weet hoe het zit. Je moet je haasten.

De schuit wil naar de vogelwijk en je moet helpen roeien.

Jij bent immers de moeder van de vader. Wil je er niet bij zijn?

Geertruyd

Warenar doet er goed aan dat hij mij erbij haalt.

Reym

Dat vind ik ook. Jij hoort erbij te zijn.

Geertruyd

Ik doe mijn kapmantel om en ga mee. Wanneer zijn de weeën begonnen?

Is het kind al voldragen?

Reym

Och, die zijn van schrik meteen begonnen

Toen haar vader haar vanochtend zei dat hij haar aan Rijckert uitgehuwelijkt had.

Och, het is zo zwaar om je zwangerschap te verbergen.

Ik zou het mijn vijanden niet toewensen, zo erg vind ik het.

Geertruyd

Is de vroedvrouw er al?

Reym

Die is er allang.

Nog voordat haar vader de waarheid van jouw zoon had gehoord,

Had ik de vroedvrouw al stiekem laten komen

Via de achterkant door het keldervenster waar niemand op let.

Geertruyd

Dit bedenk je toch niet?

Reym

Maar je zoon heeft geen slechte vangst gedaan.

Geertruyd

Ik hoop maar dat je gelijk hebt.

Reym

Echt, ze is een prachtige dochter en ze al een prachtige schoondochter zijn.

Ze is het zonnetje in huis.

Ik heb haar op mijn arm gedragen en aan mijn hand geleid

Toen ze nog een kleuter was. Ik zal niet ontkennen
Dat het als kind een apenkop was: het verknoeide alle liedjes die ze leerde.
Echt, het had zulke streken, dat je er soms gek van werd.
Maar ik kan niet ontkennen: ik hou veel meer van de dochter dan van de vader.
Als je het kleutertje terechtwees, dan gaf het een bits antwoord.
En wat er op straat geroepen werd, kon ze direct nazeggen.
En als ik haar een beschuitje of iets anders te eten gaf,
Dan wilde ze alleen datgene hebben wat ik zelf at.

Geertruyd

Ik zou willen dat je een beetje doorliep.
In je enthousiasme vergeet je helemaal
Dat wij hier de tijd staan te verpraten.

Reym

Ik wil je alleen dit nog vertellen:
Het was zo'n zoet kind. Het deed zulke gekke dingen.
Toen het begon te lopen langs de stoelen en de banken,
Zat het altijd achter de rozijnen aan, of de trommel
Waar suiker in zat. Kijk, toen ging het er veel royaler aan toe,
Toen haar moeder nog leefde. Oh, dat is een groot verschil!
Mevrouw Mains was een vrouw die in haar tijd een goed huishouden hield.
De Heer hebbe haar ziel. We konden het zo goed vinden.
We kwamen nooit tekort als er onverwacht iemand op bezoek kwam.

Geertruyd

Maar wat zijn Warenar ervan dat je toen zo royaal was?

Reym

Och, als hij eraan terugdenkt, huilt hij als een hofhond
Met zo'n gekreun en gesteun dat hij lijkt alsof hij vermoord wordt
Met huilen en tekeer gaan.

Geertruyd

Gaan? Ik zou willen dat jij eens ging.

Reym

Nog één ding.

Geertruyd

Is dit getreuzel echt nodig?

Reym

Als ik er aan denk, dan kan ik ook wel huilen.
Ik zou willen dat ik de meester voor mevrouw kon ruilen.

Geertruyd

Ben je klaar?

Reym

Luister.

Geertruyd

Nou ja.

Reym

Claertje is uiteindelijk net haar moeder,
Ik zweer het je. Maar is dat nog nodig?
Je kunt echt vertrouwen op mijn woorden.

Geertruyd

God red ons, hou je op met praten? Ik wil gaan.
Laat mijn mantel los.

Reym

Mijn ja is mijn ja, en mijn nee is mijn nee,
Dat zul je wel merken. Ik weet niet veel,
Dus ik heb ook niet veel te vertellen.

Geertruyd

Oh, dan is het zeker de duivel die je mond bespeelt.

Reym

Ik ben nog wat vergeten.

Geertruyd

Begin je nu alweer? Wat nu weer?

Reym

Je moet je zoon zeggen dat hij haar in ere houdt.
Zij zal een goede vrouw voor hem zijn, dat weet ik zeker.

Geertruyd

Laat me los! Wat een gekkigheid.

Reym

Ze is een tweede Rebecca
Zij zal net zo voor haar man zorgen, echt waar.
Oh Heer, zij en ik kunnen zo goed met elkaar overweg.

Geertruyd

Loop. Loop.

Reym

Ik ben bijna klaar, nog een klein beetje geduld.
Het is een meid voor een koning, voor een excellentie,
Voor een graaf, voor een hertog. Ja, voor een edelman,
Voor een prins, voor een keizer. Meer zeg ik niet.

Geertruyd

Hou je aan je woord.

Reym

Ja, een keizer, een keizer, zeg ik je, zou er zijn zoon aan geven.
Ze is zo'n flinke meid. Zij redt zich wel.
Ze kan naaien, ze kan breien, met garen en met zijde.

Geertruyd

Ik heb er de buik nu al vol van.

Reym

En er is nog meer:
De afwas doen, de ketels schuren. Soms ben ik met stomheid geslagen.

Geertruyd

Ben je toen je spraakvermogen kwijtgeraakt?

Reym

Ze kan handelen en wandelen.
Ze kan muren witten en vloeren schuren als geen ander.
Zij weet zich zo goed te redden. Dat was niet zo geweest als ze rijk was.
Iemand die het ziet, moet bekennen dat ik gelijk heb.

Geertruyd

Je zou een gebrekkig mens de helft van je tong als aalmoes moeten geven
En op zoek moeten gaan naar een paar oren.

Reym

Hou me ten beste, juffrouw, als ik je te lang aan de praat hou.
Ik kan de deugden van onze deugden niet genoeg prijzen.

Geertruyd

De deur staat voor u open.

Reym

Met uw toestemming ga ik voor om u de weg te wijzen.

Vierde toneel

Ritsert, Lecker

Ritsert

Wat doen geruchten toch snel de ronde.
Gisteren wisten alleen ik en de meid dat Claertje zwanger is
En nu heeft iedereen het erover.
Het komt door mij dat het zo lang duurde voordat we gefeliciteerd werden,
Anders had men Warenar al veel eerder aangesproken.

Lecker

Ai, Ritsert, denk er nog eens over na. Slaap er nog een nachtje over.

Teruggeven kan altijd nog.

Ritsert

Waarom zou ik wachten?

Lecker

Alleen een gek neemt makkelijk afscheid van zijn geld.
Ze zullen denken dat we gek zijn, een paar idioten.
Zet het een half jaar op de bank. Dat levert nog wat op.

Ritsert

Profijt trekken van andermans geld. Dat is toch onfatsoenlijk?

Lecker

Waarom? Je ziet dat ook bij de rijke lui die samen
Een onderneming hebben. De een kan beschikken over
Tien- twintigduizend gulden van de ander jaar op jaar.
Dacht je dat die niets met het geld deden? Dan zijn het uilskuikens.

Ritsert

Er zijn altijd slechteriken onder de braven,
Maar er is een groot verschil, ook al lijken ze uiterlijk op elkaar.
Ze mogen er op rekenen dat ze ooit de rekening gepresenteerd krijgen.

Lecker

Die kunnen ze dan toch prima betalen, beste man.

Ritsert

Maar eens zul je sterven. En dan?
Dan moet je daarvoor boeten in de hel.
En zelfs als er met geld van een ander verdiend wordt,
Dan bepaalt de wet dat de winst het geslacht van de ander toebehoort
En dat er drie generatie lang niets geërfd mag worden.
Het gebeurt zelden dat zulk volk in het huis van hun grootvader woont.

Lecker

Die wet geldt alleen voor de gewone man.

Ritsert

En de grote leiders ontlopen hun straf?

Lecker

Jazeker, en daarom doen zoveel mensen hun best
Om in korte tijd zoveel te verdienen
Dat ze al hun kinderen tot koningen kunnen maken.
Zo staan de zaken als het fortuin hun dat gunt.

Ritsert

Zo niet, dan raken ze compleet aan de grond
Zoals Robert met het anker dat hij dacht te kunnen stelen.

Lecker

Maar als je tegenwoordig wat wil hebben, moet je goed opletten.
Je geld zal niet groeien als je er niets mee doet.

Ritsert

Het mag blijven zoals het is. Dan groeit het maar niet.
Probeer je me soms te verleiden. Wat moet er van deze jongen terechtkomen?

Vijfde toneel

Warenar, Ritsert, Lecker

Warenar

Men zegt altijd dat je met kijken er niet voor zorgt dat iemand eraan komt,
Toch zie ik Ritsert daar aankomen.

Ritsert

Warenar, je hebt nog nooit zo'n blij bericht gehoord
Ook al ben je al zeventig jaar.

Warenar

Hoe dat zo?

Ristert

Jouw pot met goud is terug.
Dat is toch een bericht om blij van op te springen.

Warenar

Het geluk bepaalt wat er gebeurt. Je moet het niet dwingen.
Blijkbaar wil het nu dat ik ervan ben verlost.
Waar is hij?

Lecker

Kijk eens.

Warenar

O pot, wat heb je me een verdriet gedaan.
Ik wil er niet opnieuw aan beginnen. Het was een vervelende ervaring.
Ik zal in mijn leven geen potten met geld meer bewaren.
Ik ben dat spul moe, als ik eerlijk mag zijn.

Ritsert

Wat krijgen we nou?

Warenar

Maar ik ben dankbaar voor je trouw.
Ik heb genoeg om van te leven. En omdat ik bang ben voor dat geld,
Schenk ik je al het geld voor het huwelijk met je toekomstige vrouw.

Lecker

Tjonge, Ritsert, heb jij even geluk.
Hij leeft minstens nog dertig jaar. Het is zo'n taaie.

Ritsert

Omdat het voor jou een kwelling is om u om het geld
Zo druk te maken, zal ik het aanvaarden
En u daarmee steunen op uw oude dag.

Zesde toneel

Reym, Ritsert, Warenar, Geertruyd, Lecker

Reym

Veel geluk bruidegom, veel geluk met je nieuwe zoon.
Kijk, het is een kloek kind, een flinke knaap.
Hij heeft de wangen van de Karthuizer monnik.

Ritsert

Kom, laat me hem zoenen.

Warenar

Ik huil van blijdschap.
Hij lijkt precies op mij.

Lecker

Mijn God, ik moet mijn kans grijpen om uit de narigheid te komen.
Ik moet het ijzer smeden als het heet is. Mag ik ook eens spreken?

Reym

Een fooi voor de boodschapper.

Ritsert

Zeg maar wat er aan de hand is.

Lecker

Ik kom vijfhonderd gulden in de kas tekort,
Die ik op een onschuldige manier verloren heb.

Ritsert

Lieg niet. Hoe?

Lecker

In de kaatsbaan.
Ik beloof dat ik mijn leven niet meer met zulke gasten om zal gaan.
Ik zal voortaan beter oppassen.

Ritsert

Als hij de pot niet gevonden had, waren we hem misschien voor altijd kwijt.

Maar hij was van plan om hem voor zichzelf te houden.

Warenar

Ik vraag je, laat hem niet in zijn eentje in de problemen zitten
Nu alle andere problemen zijn opgelost.

Ritsert

Ik geef je de vijfhonderd gulden en wees voortaan een goede knecht.

Lecker

Dankje. Ik wens je veel vreugde toe in je huwelijk.

Ritsert

Ik verlang naar mijn vrouw.

Geertruyd

Ze voelt zich sterk ondanks de bevalling.

Warenar

Kom binnen.

Lecker

Ik klap in mijn handen van vrolijkheid.
Als het jou ook heeft behaagd, klap mij dan na.

EINDE

(Vignet)
Te Amsterdam,

Bij Nicolaes Biestkens
Op de Keizersgracht
In de Lelie onder de Doornen.
Anno 1617.